

Uro – en mulighet til samarbeid?

En kvalitativ studie om pedagogiske lederes arbeid med uro
for familier

Lene Gilbert

VID vitenskapelige høyskole

Oslo

Masteroppgave

Master i Familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 22 835

Dato: 26 mai 2023

Forord

Dette er en master som avrunder fire år som student ved VID. Jeg har lært så utrolig mye og er stolt over å være familieterapeut. Jeg har mange rundt meg som har bidratt til at dette var mulig. Tusen takk til alle informantene mine som lot seg intervju. Jeg er dypt imponert over det arbeidet dere gjør hver dag i deres praksiser. Det er utfordrende, men ved den åpenheten og nærheten dere viser i møte med familiene så gjør dere en forskjell. Tusen takk for at dere sammen med meg har bidratt til å skape kunnskap om arbeidet med uro for familier i barnehagen.

Tusen takk til Hilde og Line mine medstudenter som har hjulpet meg å holde ut når jeg ikke har forstått veien videre. Dere er gull. Tusen takk til min snille mann som har lest korrektur og som har tatt vare på hunden vi var så lure å anskaffe oss midt i et masterløp. Tusen takk til mine tre barn som har vist tålmodighet og omsorg for en stressa, utilgjengelig mamma. Dere betyr alt for meg. Tusen takk til min veileder Bengt Eirik Karlsson som har veiledet meg med varsom hånd, noe jeg har trengt siden dette har vært utfordrende for meg med tanke på skriveprosessen.

Så var det Kirsten. Tusen takk Kirsten for at du tror på meg og mitt faglige bidrag i organisasjonen vi jobber i. Uten deg hadde jeg aldri søkt på et master studie.

Mo i Rana, 26 mai 2023

Lene Gilbert

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om hvordan barnehagen jobber når de har uro for en familie. Dette er en studie med en kvalitativ forsker design og med en hermeneutisk og fenomenologisk tilnærming. Studien er basert på kvalitative intervjuer av fire erfarne pedagogiske ledere som jobber i barnehagen. Tematisk analyse er brukt for å analysere fram studiens funn. Det ble analysert fram tre hovedfunn: 1. Uro en mulighet til samarbeid. 2. Dialogen det viktige arbeidsredskapet. 3. Tryggheten i lang erfaring.

Studiens funn forteller oss at å jobbe med uro for familier er utfordrende, men å ha en dialogisk innstilling i møte med uroen og familiene kan være forebyggende. Åpen dialog kan skape muligheter for samarbeid og veiledning, og bidra til å dempe uroen. Lang erfaring med dette arbeidet har vist seg i studien til å være en trygghet for å møte uro for familier. Studien synliggjør det forebyggende arbeidet barnehagen gjør og kan kanskje være en inspirasjon til videre forskning i feltet.

Summary

This master's thesis is about how preschools works when they are worried about a family. This is a study with a qualitative research design and with a hermeneutic and phenomenological approach. The study is based on qualitative interviews of four experienced preschool teachers. Thematic analysis is used to analyze the study's findings. Three main findings were analyzed: 1. Concern – an opportunity for collaboration. 2. Dialogue – the important work tool. 3. The confidence of having long experience.

The study's findings tell us that working with concern for families is challenging, but having a dialogical attitude in dealing with the concerns and meeting the families can be preventive. Open dialogue can create opportunities for cooperation and guidance and help to reduce concern. Long experience with this work has been shown in the study to be a security to face concern for families. The study highlights the preventive work carried out by the preschool and may be an inspiration for further research in the field.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Min forforståelse	8
1.3	Hensikt og problemstilling	9
1.4	Sentrale begreper	10
2	TEORETISKE PERSPEKTIVER OG TIDLIGERE FORSKNING	11
2.1	Fra systemteorier til teorier om familieterapi	11
2.2	Sosialkonstruksjonisme	13
2.3	Systemisk kommunikasjonsteori	13
2.4	Åpen dialogisk tilnærming	15
2.5	Samarbeidende-dialogisk tilnærming	16
2.6	Reflekterende prosesser	17
2.7	Tidligere relevant forskning	18
2.7.1	Et samarbeid med familier der barn strever i barnehagen	19
2.7.2	Den krevende bekymringsprosessen	20
2.7.3	Ta opp oron	21
2.7.4	Hva har jeg valgt bort	23
3	METODE	23
3.1	Studiens vitenskapelige ståsted	24
3.2	Kvalitativ forskningsmetode	25
3.3	Kvalitativ forskningsintervju	25
3.3.1	Rekruttering og utvalg av informanter	26
3.3.2	Gjennomføring av prøveintervju og intervjuene	27
3.3.3	Transkribering av datamaterialet	28
3.4	Analysemetode	29
3.4.1	Steg 1: Bli kjent med materialet	30
3.4.2	Steg 2: Koding	31
3.4.3	Steg 3: Finne temaer i kodene	31
3.4.4	Steg 4: Kritisk gjennomgang av temaene	33
3.4.5	Steg 5: Navngi temaene	34

3.4.6	Steg 6: Skrive rapport	34
3.5	Refleksjoner over analyseprosessessen.....	34
3.6	Forskningsetikk	35
3.7	Studiens vitenskapelige kvalitet.....	36
3.7.1	Pålitelighet	36
3.7.2	Troverdighet	37
3.7.3	Overførbarhet.....	37
3.7.4	Bekreftbarhet.....	37
4	PRESENTASJON AV FUNN	38
4.1	Uro – noe å undersøke.....	38
4.1.1	Hva skaper uro?	39
4.1.2	Når uroen har satt seg	42
4.1.3	Å ta opp uro	42
4.2	Dialogen – det viktige arbeidsredskapet.....	44
4.3	Tryggheten i lang erfaring	49
5	DRØFTING AV FUNN.....	51
5.1	Uro en mulighet til samarbeid	51
5.1.1	Å sette ord på uroen	51
5.1.2	Å ta opp uro	55
5.2	Dialogen – det viktige arbeidsredskapet.....	57
5.2.1	Profesjonelt språk eller dagligspråk.....	57
5.2.2	Makten i papirene	58
5.2.3	Forsiktig råd og veiledning.....	60
5.3	Tryggheten i lang erfaring	61
5.3.1	Faglig støtte	62
6	AVSLUTNING	63
6.1	Studiens mulige svakheter	63
6.2	Vurdering av studiens vitenskapelige kvalitet	64
6.3	Avsluttende refleksjoner.....	65
	LITTERATURLISTE.....	67
	VEDLEGG	70

1 INNLEDNING

Denne studien handler om hvordan pedagogiske ledere i barnehagen arbeider når de har uro for en familie. Jeg ønsker å utforske hvordan pedagogiske ledere forstår fenomenet uro og hvordan de jobber når de har en uro for familien. Jeg har valgt å avgrense studien til å omhandle familien som helhet og skiller ikke på enkeltindivider som barn og foreldre. Jeg har ikke med uro som går over til bekymringsmelding til barnevernet. Denne avgrensingen er gjort for å ramme inn studiens hensikt og problemstilling. Jeg har med litt av rammeplanen og lovverk for barnehager, dette for å vise at det fra statlig hold er lagt føringer for hvordan barnehagen skal jobbe og for å synliggjøre pedagogiske lederes ansvarsområder i barnehagen.

Studiens første del er innledningen der jeg beskriver bakgrunn for valg av tema og min forforståelse. Så kommer hensikt og problemstilling og deretter avklaring av sentrale begreper. Studiens kapittel to er presentasjon av teoretiske perspektiver og tidligere forskning som er relevant for denne studien. Kapittel tre er redegjørelse av studiens metodiske oppbygging. Her beskriver jeg studiens vitenskapelige ståsted og kvalitative metode, og så forsknings- og analyseprosessen. Jeg presenterer så funnene jeg kom fram til i analysen i kapittel fire og i kapittel fem drøfter jeg funn opp mot teori og problemstillingen. Helt til slutt gjør jeg noen avsluttende refleksjoner og vurderinger i forhold til studiens svakheter og studiens vitenskapelige kvalitet.

1.1 Bakgrunn

Ny barnevernreform, også kalt oppvekstreformen trådte i kraft 1/1-2022. Kommunen skal ta mer ansvar for barnevern og styrke kommunens forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger tidligst mulig (nettside: tidliginnsats.forebygging.no).

Barnehagen er etter jordmor og helsestasjon ofte de første som møter en familie gjennom barnehagestart. En undersøkelse gjort av statistisk sentralbyrå i 2016 viser at ettåringene i Norge gjennomsnittlig er i barnehagen 7 timer pr dag (ssb.no-barnetilsynsundersøkelsen). Barnehagen møter familiene jevnlig over år og har mange treffpunkt med de ulike familiene. Barnehagen er også ofte de første i det offentlige som kan bli urolige for en familie.

Denne studien handler om hvordan pedagogiske ledere i en barnehage arbeider når det oppstår uro for en familie og hva slags erfaringer og refleksjoner de har rundt dette arbeidet. Oppvekstreformen skal forankres i den enkelte kommune. Jeg skal ikke synliggjøre om barnehagene gjør de lovpålagte arbeidsoppgavene sine, men jeg ønsker å belyse praksisen til barnehagene rundt uro for familier. Jeg har gjort et utvalg på pedagogiske ledere fordi de har et overordnet ansvar for kontakten med familien i en barnehage. Jeg bruker ordet uro for å avgrense studien til arbeidet barnehagen gjør for å forebygge bekymringsmelding til barnevernet.

1.2 Min forforståelse

Min forforståelse har under hele forsknings prosessen vært med å prege arbeidet, selv om målet er å sette den på pause under forskningsprosessen. Jeg tolker det slik at skal denne studien være troverdig må jeg prøve å være gjennomiktig i alle delene av arbeidet. Jeg vil i denne delen si noe om min utdanning, arbeidserfaring og faglig interesse for valg av temaet uro for familier i denne studien.

Våren 2001 var jeg ferdig utdannet barnehagelærer. Jeg jobbet ti år i ordinær barnehage, for så å bevege meg mot familierterapien. I mitt arbeide i barnehagen var jeg spesielt opptatt av samarbeide med foreldrene. Jeg hadde en spesiell interesse for samarbeid der vi i barnehagen hadde en uro for familien. Barnehagen tilbyr ordinært to foreldresamtaler i året og ellers ved behov. Jeg husker et år så hadde jeg i underkant av femti foreldresamtaler før jul på grunn av sykemelding hos ansatte i barnehagen. Jeg husker at mange samtaler gjorde meg urolig for hvordan familiene hadde det. Dette var nok en av grunnene for at jeg tok videreutdanning i systemisk familierterapi. Jeg hadde et ønske om å jobbe nærmere familiene som ga uttrykk for å trenge flere samtaler enn de to barnehagen tilbød.

Nå 21 år etter at jeg var nyutdannet barnehagelærer har jeg ny i jobb i kommunen. Jeg jobber som familierapeut i familietjenesten, hvor 50 % av stillingen er familieveileder i alle barnehagene i kommunen. Familietjenesten er et lavterskeltilbud foreldre selv kan oppsøke uten henvisning. Da jeg leverte min prosjektplan for godkjenning av denne studien skal det sies at jeg jobbet ved et familievernkontor. Derfor skriver jeg ny jobb ved familietjenesten. Det er ikke anbefalt å forske i egen praksis. Jeg vurderte om jeg skulle skifte tema, men på

grunn av lite forskning på uro, og for at jeg ikke opplever jeg har etablert en praksis i den nye jobben, så valgte jeg å holde på tema.

Jeg har erfaring med at vi i hjelpetjenestene rundt familiene bruker ordet bekymring når vi snakker om familier vi uroer oss for. Før var alternativet til hjelp for familier som har det vanskelig å melde til barnevernet. I dag har kommunene søkelys på tidlig innsats og forebyggende arbeid. Jeg har erfaring med at det er mye forebyggende arbeid som kan gjøres før vi sender bekymringsmelding til barnevernet. Jeg har også erfart at det kan være vanskelig å sette ord på dette arbeidet. Jeg er av den formening at ord som bekymring henger igjen fra gammelt av når vi bare hadde barnevern som et alternativ til hjelp. Jeg er nysgjerrig på det forebyggende arbeidet barnehagene gjør når de kjenner på uro for familier og hvordan pedagogiske ledere reflekterer rundt sin egen praksis og erfaring.

1.3 Hensikt og problemstilling

Hensikten med studien er å skape innsikt og ny kunnskap for hvordan barnehagen arbeider forebyggende når de møter familier som har det vanskelig. Studien kan bidra til å synliggjøre dette arbeidet og kanskje funnene kan bidra i videre forskning i feltet. Gjennom analyse av datamaterialet og fortolkning av funn er det et ønske om å få synliggjort arbeidet barnehagen gjør hver dag i møte med familier. Barnehagens ansatte har mange ulike stillinger som krever ulik utdanning. Jeg har valgt å ha søkelys på pedagogisk leder i barnehagen. Problemstillingen for å synliggjøre dette arbeidet er:

Hvilken forståelse har pedagogiske ledere for sitt arbeide med uro for familier og hvordan arbeider de med det i sine barnehager?

Jeg har valgt to forskningsspørsmål for å belyse problemstillingen min:

1. Hva gjør at pedagogisk leder blir urolig for en familie?
2. Hvilke muligheter opplever ansatte i barnehagen det åpner seg etter og ha tatt opp uro med familien.

1.4 Sentrale begreper

I dette kapittelet vil jeg avklare en del begreper som er viktige for studien. Dette for å avgrense studiens innhold og synliggjøre hva den handler om.

Barnehagens ansvar: Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene både på individnivå og gruppenivå. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at barnehagen og foreldrene jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til barnet (udir.no-rammeplan for barnehagen, 2017).

Barnehagene er underlagt Lov om barnehager (barnehageloven). Nærmere regler om barnehagens innhold og oppgaver fastsettes ved forskrift i Rammeplanen (Lovdata.no).

I rammeplanen kap.5 som heter «Samarbeid mellom hjem og barnehage» Står det: Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven § 1. Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide nært samarbeid og forståelse med foreldrene, jf. Barnehageloven § 1 og § 4.

I 2009 ble barnehageplass lovfestet som rettighet fra barnet fyller ett år uavhengig av om begge foreldrene jobber. Barnehagen er i dag en viktig arena for å lære barn kompetanse i språk og kommunikasjon, men skal også være med å redusere sosial ulikhet (Ellingsæter og Widerberg(red), 2018, s. 111-113).

Pedagogisk leder: Pedagogisk leder har i barnehagen ansvaret for å lede og iverksette det pedagogiske arbeidet i tråd med barnehageloven og rammeplan for barnehager. I lov om barnehager § 25. står det at Pedagogisk leder må ha utdanning som barnehagelærer, eller annen treårig pedagogisk utdanning som er likeverdig (Lovdata § 25).

Uro: Jeg har bevisst brukt ordet uro i min studie og ikke bekymring. Jeg ønsker med min studie å belyse det arbeidet som skjer før vi blir bekymret. Bekymring kan assosieres med bekymringsmelding til barnevernet og da er vi over i et langt mere alvorlig tema. Jeg gjør derfor et skille på definisjonen på uro og bekymring.

Seikulla og Arnkil skriver om uro og tidlig dialog (2013). De belyser hvorfor det er så vanskelig å ta opp uro når vi vet at tidligst mulig kan gi best mulighet for gode tiltak. Når vi er

urolige er vi forberedt på å få ubehagelige reaksjoner når vi tar opp vanskelige ting (Seikulla og Arnkil, 2013, s.31-32). Uro kan gi en fornemmelse av at noe ubehagelig er i gjære, og det er vi mennesker eksperter på. Seikulla og Arnkil skriver at denne radaren vår går hele tiden og at det er en nødvendighet å kunne gjette seg fram til konsekvenser av våre handlinger (s. 33). Ut fra denne forklaringen blir min definisjon på uro: **Uro kan være en fornemmelse av at noe ubehagelig er i gjære** (Seikulla og Arnkil, 2013).

Familie: Hvordan definere begrepet familie? Historisk sett har bestemte familietyper vært opphøyde i vårt samfunn. I vår tid er kjernefamilien med et heterofilt ekteskap som den mest kjente (Ellingsæter, A & Widerberg, K (red), 2018, s. 15-16) I dag har begrepet familie forandret seg. Jeg bruker ordet familie for å favne alle typer familieliv og omsorgspersoner. Det kan være mange ulike omsorgspersoner av ulikt kjønn, biologisk eller ikke biologisk familie. Alle familier utvikler sine særegne systemer for samhandling og kommunikasjon. Familie kan også sees på som en sosial konstruksjon der menneskene i den lager seg felles meninger om hva familie er for dem (Halvor de Flon et al.,2019, s. 16-17). Familie i denne konteksten betyr familie der barnet har sin omsorgsbasis.

2 TEORETISKE PERSPEKTIVER OG TIDLIGERE FORSKNING

Jeg vil i dette kapittelet presentere teori som jeg bruker videre i kapittelet drøfting av funn. Jeg vil først plassere familierapien i et historisk perspektiv. Jeg har dette med fordi konteksten for studie jeg tar master i er systemisk familierapi og jeg henter mye teori ut fra vårt pensum. Jeg vil deretter presentere teori som bidrar til å synliggjøre arbeide med uro. Denne teorien kan være nyttig for å beskrive prosessen i å arbeide med uro og belyser funnene i studien min. Jeg vil så presentere tidligere forskning som jeg finner relevant for min studie om uro. Jeg har delt det inn slik: Fra system teori til teori om familierapi, systemisk kommunikasjons teori, åpen dialogisk tilnærming, samarbeidene-dialogisk tilnærming, reflekterende prosesser og tidligere relevant forskning.

2.1 Fra systemteorier til teorier om familierapi

Familierapiens opprinnelse har sitt utspring fra psykoterapien og adferdsterapien som var de etablerte arbeidsformene på 50-tallet. Begge disse arbeidsformene er i prinsippet

individuelle. I løpet av 1940-, 50 og 60 tallet dukket systemteoriene fram. Terapifeltet trengte nye teoretiske rammer som utgangspunkt for ny praksis der enkeltpersoners relasjonelle kontekst var i fokus. Gregory Bateson, kulturanthropolog og filosof samlet i 1952 en gruppe forskere i Palo Alto i California bestående av Jay Haley, John Weakland, William Fry og Don Jackson. Utgangspunktet for gruppen var interessen for forskning om psykiske og sosiale grunner til schizofreni. De fant ut at det var paradokser i samspillet mellom den som var preget av schizofrenien og familien. De bekreftet ideen om at forstyrrelsen lå i kommunikasjonen i familien. Parallelt med systemteoriene utviklet kommunikasjonsteoriene seg. Watzlawick, Beavin og Jackson dannet en gruppe og i 1968 ga de ut Pragmatics of human Communications. De utviklet ideen om at menneskers problemer ikke bare skyldes psykologiske vanskeligheter, men også måten vi kommuniserer med omverden på (Torsteinsson, 2019, s. 26-27).

Teori i familieterapifeltet var først bygd på ideen om at familien var et selvregulerende system som primært hadde i oppgave å opprettholde seg selv (s. 27). På 1960 tallet utviklet Jay Haley og Minuchin det som vi i dag kaller strukturell og strategisk familieterapi. I denne måten å jobbe på ble terapeutene sett på som eksperter og observatører som skulle hjelpe familien ut av vanskelighetene. Det store skillet fra systemteori til familieterapi feltet skjer i dannelsen av Milanoteamet som besto av Mara, Selvini Palazzoli, Luigi Boscolo, Gianfranco Cecchin og Guiliana Prata. I Milano metoden ble begreper som nøytralitet, sirkularitet og dialog introdusert. Dette forandret synet på terapeuten som en ekspert og observatør som en deltaker i språklig samhandling med familien (Torsteinsson, 2019, 31-32).

Når språket fikk sin plass i familieterapi feltet, så førte dette til endring i feltet. Virkeligheten blir etter hvert sett på som en sosial konstruksjon som eksisterer på grunn av språk og dialog mellom oss mennesker. Hva vi mennesker oppfatter som vår virkelighet konstruerer vi sammen gjennom dialog (Torsteinsson,2019, s ,33). Dette er i dag en del av grunnlagsforståelsen i Familieterapi utdanningen og vi kaller det sosialkonstruksjonisme.

2.2 Sosialkonstruksjonisme

Kenneth J. Gergen er en av de ledende personene av utviklingen av sosialkonstruksjonistisk teori sånn vi bruker den i praksis i dag. Jeg syntes han definerer begrepet sosialkonstruksjon godt i sin bok *En invitasjon til social konstruksjon*: «Det finnes ikke noen enkel bog eller filosofisk skole, der definerer social konstruksjon. Det forholder sig snarere således, at de socialkonstruksjonistiske ideer udspringer af en dialogisk proces, en fortløbende dialog, som alle – også du som læser – kan bidra til». (Gergen, 2019, s.13).

Sosialkonstruksjonismens grunn ide kan virke enkel, men når vi pakker ideene ut så er det ikke like enkelt. Sosialkonstruksjonismen inviterer oss til å tenke nytt og forstå den verden vi lever i på nye måter (Gergen og Gergen, 2003, s. 8).

En grunnleggende ide i sosialkonstruksjonismen er at alt vi tar for gitt er virkelig, er sosialt konstruert. Det betyr ikke at det ikke finnes en virkelighet, men virkelighet har et kulturelt perspektiv og vi snakker alltid ut fra en kulturell tradisjon når vi definerer hva som er virkelighet (Gergen og Gergen, 2003, s. 9). I en bred forståelse kan vi si det slik at gjennom å kommunisere med hverandre så konstruerer vi den verden vi lever i (s. 10).

Hvordan kan den sosialkonstruksjonistiske tanken om virkelighet påvirke et samarbeid i en barnehage? Når det ikke kreves en spesiell måte å forstå verden på kan man utforske hverandres eksisterende versjoner. Potensialet blir den ulike versjonen av virkeligheten (s. 68). Potensialet blir å utforske nye måter og forstå og handle på.

2.3 Systemisk kommunikasjonsteori

I den systemiske forståelsen har en systemisk praksis oppmerksomheten rettet mot kommunikasjon, relasjon og samspill med omgivelsene (Ulleberg & Jensen, 2019, s. 72). Ofte tenker vi på det verbale språket når vi snakker om kommunikasjon, men kommunikasjon i en systemisk forståelse handler om en mer helhetlig forståelse. Gregory Bateson (1904-1980), kulturanthropolog, filosof og biolog har hatt stor innvirkning på hvordan kommunikasjonsteorien blir forstått i familie terapi feltet i dag. Bateson hadde en kompleks måte å forstå kommunikasjon på. Hvordan vi forstår virkeligheten er ulik fra person til person. Vi tolker og legger merke til ut fra hvem vi er, hva vi har lært og hvordan vi ser verden (Ulleberg & Jensen, 2019, s. 37). Relasjonsperspektivet er like grunnleggende i Batesons perspektiver

som det verbale språket. Vi er i relasjon til alt rundt oss, i møte med mennesker, situasjoner eller fenomener. I en slik forståelse er virkeligheten ulik fra person til person og vår tolkning av samspill med andre har en sentral plass i kommunikasjonen med omverdenen (Ulleberg & Jensen, s. 36-37).

Kontekst i følge Bateson er den psykologiske eller mentale rammen vi forstår et fenomen eller en observasjon innenfor. Konteksten betegner den kommunikative meningsbærende rammen vi tolker og forstår fenomener innenfor (Ulleberg & Jensen, s. 87). Konteksten vi forstår et fenomen innenfor vil hjelpe oss å prøve å tolke det vi ser. Denne rammen for forståelse kan vi til en viss grad bli bevisst og vår observasjonsramme vil utvides så vi kan forstå på en helt annen måte (s. 87). Hva som fremstår som informasjon for oss avgjøres av vår kontekstforståelse. Dette er ulikt for hver og en av oss fordi vi har ulike forutsetninger, kunnskap og erfaringer som hjelper oss med å tolke omgivelsene (s. 89).

I samspill med andre kan vi utvikle en felles forståelse for virkeligheten ved å prøve å forstå hverandre ut fra en forståelse om at vi er ulike. Dette kan kalles å forstå noe sirkulært. Å forstå noe sirkulært betyr at man ikke leter etter en årsak, men ønsker og forstå hvordan ting henger sammen og hvordan forstå samspill (Ulleberg & Jensen, 2019, s. 34).

Årsak-virkning tenkningen har vært sentral i det mekaniske paradigme som dominerende i naturvitenskapens teori. Her er man opptatt av lineære forklaringer der egenskaper hos en begivenhet får skylden. Altså vi leter etter grunnen, skylden og årsaken (Jensen & Ulleberg, s. 33). Det motsatte av en årsak virkning tenkning vil være en sirkulær tenkning der kommunikasjonen mellom to utvikler seg til samspillsmønstre der begge to påvirker. I en sirkulær forståelse er det ingen begynnelse eller slutt. Det er den bestemte relasjonen vi er i, forholdet mellom mennesker og de situasjonene de er i som påvirker hverandre. Det er ikke en egenskap hos enkeltindividet, det er noe de viser i en bestemt relasjon (Ulleberg & Jensen, 2019).

Watzlawich, Bavelas og Jackson skrev i 1967 boka *Pragmatics of human communication* (s. 26). De baserte seg på noen antagelser om kommunikasjon mellom mennesker og disse grunnsetningene er rammen for den relasjonsorienterte kommunikasjonsteorien (s. 29)

- Det er umulig å ikke kommunisere.

- Vi kommuniserer alltid om innhold og forhold.
- Vi kommuniserer alltid på flere nivåer samtidig.
- Samspill forstås og beskrives sirkulært.

(Ulleberg & Jensen, 2019, s. 29)

Parallelt med ordene kommuniserer vi analogt. Det vil si uttrykk som tonefall, ansiktsuttrykk, kroppsspråk, setningsbygning, trykk, pauser og rytme. Bateson sier mennesker hovedsakelig er opptatt av å kommunisere om relasjonen. Dette gjør vi indirekte med det analoge språket som tonefall og kroppsspråk. Det går ikke an å kommunisere nøytralt eller uten uttrykk, derfor går det ikke an å ikke kommunisere (s.120-121).

Resonans er et begrep hentet fra musikkverdenen. Resonans kan oppstå når en tone svinger i takt med det rommet den møter. Resonans i et terapeutisk perspektiv kan forstås slik at noe i møte med klienter kan gi profesjonelle gjenklang fra egen erfaring og historie. Den profesjonelles personlige erfaringer påvirker praksis og hva den profesjonelle legger vekt på i møte med klienter (s. 352).

Barnehagens samfunnsmandat i forhold til barn og familier er bestemt gjennom lovverk og rammeplan for barnehager. Det er et innholdsrikt arbeidsdokument og det tilføres til stadighet nye retningslinjer som de må forholde seg til. Pedagogiske ledere er satt til å forvalte samfunnets opplæringspolitikk og har myndighet til å ta avgjørelser på vegne av samfunnet (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 184). Du kan si barnehagen har institusjonell makt som utdanningsinstitusjon. Pedagogiske ledere er utdannet barnehagelærer og besitter en spesiell fagkunnskap som kan brukes å skape tillit hos brukerne; familiene (s. 186).

2.4 Åpen dialogisk tilnærming

Åpen dialog ble utviklet som arbeidsform og tilnæringsform og tilnæringsmåte i det psykiatriske arbeidsfeltet på 1900-tallet i Vestlappland, Finland, av psykologene Jakko Seikkula og kollegaer. Tilnærmingen ble i utgangspunktet utviklet for personer som opplevde akutt psykisk krise der de mobiliserte pasientens sosiale nettverk fra første stund. Alt det som skulle snakkes om foregikk i møte med alle til stede (Jacobsen, Sørsgård & Karlsson, 2019, s. 415). I systemisk familie terapi dukker åpen dialog opp i mange sammenhenger.

Seikulla og Arnkil skriver om en dialogisk innstilling i sin bok *Åpen dialog og relasjonell praksis*. Dialogiske relasjoner er noe de aller fleste har et helt naturlig forhold til, noe vi er født inn i, men det er også forbausende enkelt å falle ut av den dialogiske innstillingen. Det er enkelt å være dialogisk når man ikke kjenner på noens uro. Uro har en tendens til å åpne for strategiske heller enn dialogiske relasjoner (Seikulla & Arnkil, 2013, s. 29).

Det å ha en dialogisk innstilling som profesjonell innebærer å ha toleranse for usikkerhet. Den profesjonelle må legge til rette for en felles prosess når man foreløpig ikke kjenner løsninger på problemene. I dette arbeidet er det viktig at familien ikke blir stående alene med problemene (Seikulla & Arnkil, 2013, s. 61-62). Er man møteleder i åpne dialogiske møter er det ett råd: Ikke gi råd. Oppgaven er å skape rom for dialog og passe på at alle blir hørt (s. 74).

Et annet viktig moment i møteledelse i åpne samtaler er å ha gode fremtidsperspektiver som gir troverdige håp. I situasjoner som kan oppleves som håpløst for familiene trenger de konkrete virkelighetsnære innspill som gir mulighet for endring i en positiv retning (s. 68-69). Det å ta utgangspunkt i et positivt fremtidsperspektiv kan åpne opp for nye perspektiver og ideer til konkrete planer kan oppstå i dette fellesskapet (s. 68).

I åpne samtaler med familier er det også viktig at de profesjonelle tenker over hvordan de ordlegger seg og bruker det samme språket som familiene. Gjennom å bruke ord og vendinger som familiene kan kjenne igjen kan man finne et nytt felles språk for erfaringer som ikke har blitt snakket om før (s. 142).

2.5 Samarbeidende-dialogisk tilnærming

Samarbeidende-dialogisk praksis er en av de nyere metode innen familierapien. Harlene Anderson og Harry Goolishian har vært frontfigurer i utviklingen av denne praksisen. De har vært opptatt av begrepet «ikke-vitende-posisjon» og at terapeuten ikke kommer med planer til timene, men med en åpenhet, interesse og nysgjerrighet (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 183). Harlene Anderson beskriver samarbeidende-dialogisk praksis som en filosofisk holdning til hvordan man er i verden. Anderson beskriver at et hvert møte mellom klient og terapeut er unikt og man kan ikke bestemme seg for hvordan man skal være. Terapeuten må greie å

møte klienten på en naturlig og spontant responsiv måte som passer for denne relasjonen. Terapeuten må ha en type filosofisk holdning (Anderson, 2019, s. 205-207).

Harlene Anderson skriver at hun betegner terapeutens posisjon som en filosofisk holdning. Hun beskriver at både klienten og terapeuten er eksperter. Hun skriver at klienten er ekspert på sitt liv og sin historie. Terapeuten er ekspert på samtaleprosessen. Hun kaller den prosessen terapeut og klient er i for en samarbeidsorientert relasjon, der de to blir samtalepartnere og kombinerer rollene sine til begge ekspertisene smelter sammen (Anderson, 2003, s. 130-131).

2.6 Reflekterende prosesser

Reflekterende prosesser er en samarbeidsform utviklet av Tom Andersen, psykiater og familierapeut. Tom har skrevet mange bøker som ikke bare i Norge, men internasjonalt har hatt stor betydning for familierapien. Reflekterende prosesser startet med at Tom Andersen og team inviterte familien til å lytte på fagpraten etter terapisaamtale, noe som før skjedde i det lukkede rommet uten familien. Dette utviklet seg til en modell der alle deltagere i samtalen bytter på å lytte, snakke og reflektere. Tom Andersen brukte ikke ord som metode og teknikk, men var opptatt av hvordan terapeuter kom i kontakt med klientene og det gjennom terapeutens valg av språk og dialog med klientene (Jensen & Hårveit, 2004, s. 185-186). Tom Andersen samarbeidet med mange som f.eks. Harlene Anderson og Harold Goolishian.

Målet i et samarbeid mellom profesjonelle og klienter i en reflekterende prosess er å gjøre forholdet mellom klient og profesjonelle så likeverdig som mulig (Jensen, 1998, s. 141). Ifølge Tom Andersen må den profesjonelle være bevist sitt språk i møte med klienten. Den profesjonelle har sitt fagspråk og klienten sitt dagligspråk. Velger den profesjonelle å bruke et fagspråk i møte med klienten kan det bli stor avstand mellom dem. Dette gir ikke grobunn for ny forståelse og refleksjon mente Andersen (Hårveit & Jensen, 2004, s. 186). Gjennom å bruke et hverdagspråk kan refleksjon og ny forståelse skape ideer til praksis som før ikke var tenkelig (s. 186). Ifølge Andersen foregår det tre samtaler når to mennesker snakker sammen. Den ytre samtalen er samtalen mellom de to og de to har hver sin indre samtale

med seg selv. De indre samtaler vi har med oss selv kan gi grunnlag for ny erkjennelse og nye ideer (s. 186).

2.7 Tidligere relevant forskning

I denne delen legger jeg fram tidligere forskning som er gjort på uro for familier i barnehagen. Det ble søkt i flere databaser; Google Scholar, VIDs bibliotek, Oria, Academic Research og BIBSYS for å finne fram til studier av relevans.

Jeg har brukt disse søkeordene i ulike kombinasjoner: uro, bekymring, familie, foreldresamarbeid, pedagogisk-leder, barnehagen, concern, worries, family, preschool teacher.

Jeg fant lite vitenskapelig litteratur om uro for familier i barnehagen. Jeg var derfor nødt til å søke med ordet bekymring. Det ligger mye vitenskapelige artikler og forskning på barnehagens prosess med å melde bekymring til barnevernet. Dette er ikke et perspektiv som er tatt med i denne studien, men det er deler av denne forskningen jeg kan relatere til min studie om uro. Jeg har tatt med en artikkel som omhandler dette og som jeg finner relevant til min problemstilling. Det er en artikkel av Edward Keilman fra 2017 som heter *En bekymringsprosess full av utfordringer*. Artikkelen belyser hvordan pedagogiske ledere arbeider rundt en bekymringsmelding til barnehagen steg for steg.

Jeg har også funnet en del studier om det vanskelige foreldresamarbeidet og barnehagens ansvar. Jeg har valgt å ta med en master oppgave fra VID som ble levert av Marianne Nordlien i 2016 som jeg kan relatere til min studie. Tema for studien er hvordan barnehagelærere samarbeider med familier der barn strever i familien. Jeg fant studien ved å gjennomgå alle mastere levert på VID.

Å ta opp uro er en metode som kan bidra til terskelen for tidlig intervensjon senkes. RBUP har siden 2017 holdt kurs i denne metoden. Jeg har med handboken til denne metoden som er utarbeidet av Esa Erikssen og Tom Arnkil i 2006. Det er en gammel bok, men da Uro-metoden brukes i dag i flere kommuner mener jeg den er aktuell for denne studien. Jeg fikk vite om metoden av min veileder som sendte meg dokumentasjon.

2.7.1 Et samarbeid med familier der barn strever i barnehagen

Marianne Nordliens studie (2016) «*Jeg tør ikke rote meg inn i familiens tøffe historie*» viser at barnehagelærere opplever og erfarer at foreldresamarbeidet er utfordrende når barn strever i barnehagen. Hennes informanter beskriver at samtaler med foreldre i barnehagen ofte dreide seg informasjon fra barnehagen om barns utvikling. Dette ble beskrevet som ordinær praksis, vel etablert. Barnehagelærer beskriver at de ofte hadde fylt ut en liste med ting de skulle ta opp i samtalen som handlet om barnet og at de ofte hadde dårlig tid. Det ble derfor beskrevet som skummelt å prate med foreldrene om familiens private områder (s. 5). Hva som ble definert som privat var konflikter i familien, traumatiske hendelser og andre ting i hjemmesituasjonen (s. 57). Informantene fortalte at det som skjer hjemme kan påvirke barnet i barnehagen også. Det ble sett på som positivt når foreldrene delte privat informasjon, for da kunne de forstå barnets uttrykk bedre. Informantene beskrev at barns sterke uttrykk kunne være eksempler på at barn strevde med noe (s. 60). Flere av informantene beskrev situasjoner der barnehagen i etterkant hadde fått vite at en eller begge foreldrene slet. En informant fortalte om et barn som strevde i barnehagen og at foreldrene skulle skille seg, men at barnehagen ikke fikk informasjon underveis. Barnehagen så på det som viktig å samarbeide med foreldrene for å kunne møte barnets behov, men informasjonen fra foreldrene uteble.

Informantene fortalte at om de får vite om at foreldre strever er det lettere å møte barnet og reaksjonene, men likevel blir det beskrevet som skummelt og utfordrende å spørre eller involvere seg i familiære forhold (s. 49). Dette ble sett på som noe barnehagen ikke hadde noe med.

Nordlien diskuterer og kommer med forslag til tiltak som kan bedre samarbeidet mellom barnehagen og hjem når barn strever. Hun sier det er viktig at barnehagelærer er bevisst sin rolle i møte med familier og at barnehagelærer har et avklart forhold til hvordan man blir oppfattet av familier. Hun foreslår at dersom barnehagelærer merker at det er behov for en ekstra samtale fordi det vil være nyttig for samarbeide med familien, så må barnehagen prioritere det. Det er viktig at barnehagelærer er åpen for å ta imot de historiene som kommer fra familien selv om det er ubehagelig. Ved at barnehagen og familien deler forståelse rundt barnet så kan de sammen jobbe til det beste for barnet. Nordlien foreslår at siden informantene i studien synes det var utfordrende og skummelt å snakke med foreldre

som har barn som strever, så kunne de kanskje dra nytte av å ha en fagperson med annen kompetanse enn dem selv. Som en familieterapeut. Dette for at barnehagelærer kunne bistå med samtaler der det er utfordrende og tidskrevende. Dette for at barnehagelærer kan bli tryggere på seg selv gjennom veiledning. Nordlien mener at en god dialog med foreldre kan styrke samarbeide og det blir lettere å forstå hva som er barnets beste.

2.7.2 Den krevende bekymringsprosessen

Edward Keilman leverte i 2016 sitt masterprosjekt *Den krevende bekymringsprosessen*.

Basert på masterprosjektet avla Keilman artikkelen *En bekymringsprosess full av utfordringer* i 2017. Jeg finner artikkelen relevant for min studie, og vil referere til deler av den som omhandler pedagogiske ledere i barnehagen og starten av en bekymringsprosess. Keilman ønsker med sitt prosjekt å belyse hvorfor et så lite antall bekymringsmeldinger kommer fra barnehagen. Jeg ser ikke målet med studien som relevant for mitt prosjekt, men beskrivelsen av bekymringsprosessens tre første faser av fem er relevante for min studie.

En bekymringsprosess for et barn i barnehagen starter ofte med en vag og lite definert følelse av uro. En bekymringsprosess vil alltid være unik og kan derfor ikke gjenta seg på akkurat samme måte. Det er mange forhold som spiller inn. Pedagogisk leders personlighet, profesjonalitet, teoretisk og praktisk kompetanse og erfaringsgrunnlag.

En bekymringsprosess kan deles inn i fem ulike faser. Fase 1: Individuell uro. Fase 2: Kollektiv tematisering. Fase 3: Kollegial meningsdannelse. Fase 4: Konkretisering av bekymringen. Fase 5: beslutningen (Edward Keilman, 2017, Norges barnevern, universitetsforlaget).

Fase 1: Individuell uro

Den pedagogiske lederen får følelser av uro knyttet til et barn i barnehagen. Denne uroen kommer som et resultat av tolkninger av tegn hos barnet, foreldrene eller andre forhold. Åpenbare bekymringer har ofte tydelige tegn på bekymring, mens gråsonebekymringer er ofte vanskeligere å sette ord på.

Fase 2: Kollektiv tematisering

I denne fasen deler pedagogisk leder sin bekymring med andre i barnehagen. Når følelsen av uro blir delt, er den ikke lenger individuell, den blir kollektivt tematisert.

Fase 3: Kollegial meningsdannelse

Tilbakemeldinger fra kollegaer har en verdi om det er felles enighet eller ikke. Det kan gi deg som har uro en bekreftelse på at flere uroer seg og det hjelper deg å se saken fra flere perspektiver.

Jeg tar ikke med resterende faser da de går over i å melde bekymring til barnevernet.

2.7.3 Ta opp oron

Ta opp oron er en handbok i tidlige dialoger som er utviklet av Esa Eriksson og Tom Arnkil i 2006. Håndboken beskriver en dialogisk metode for å hjelpe ansatte som jobber med barn, ungdom og familier med å ta opp vanskelige spørsmål rundt uro av ulike årsaker.

Metoden setter søkelys på å ha en reflektert og dialogisk prosess både før og etter man har tatt opp uroen med familien. Metoden byr på en spørsmålsdrevet prosess som bevisstgjør deg som jobber med familier, synliggjør ansvaret du har og hjelper deg å ta ansvaret med å ta opp uro på en respektfull måte. Målet for å starte en slik prosess er å skape en allianse som støtter barnet (Eriksson og Arnkil, 10. utg, 2021).

10 punkt som sammenfatter den dialogiske prosessen

- Tenk igjennom din uro. For å gi barnet støtte, hvor i ditt arbeid med barnet trenger du foreldrenes hjelp?
- Tenk på hva som fungerer og går bra i arbeidet med barnet.
- Tenk over hvordan du kan utrykke deg både i det som er positivt, men også det som uroer på en måte så foreldrene ikke tar det som kritikk eller beskyldninger.
- Tenk over hvordan de kommer til å reagere på dine ord.
- Tenk over hvordan du uttaler din uro og hvordan dette kan bidra til videre samarbeid og dialog. Snakk høyt om dette med en kollega.
- Når du finner en respektfull måte å nærme deg temaet, så kan du ta opp uroen. Finn et tidspunkt og bra sted å ha samtalen.
- I samtalen; vær fleksibel og lytt. Når du ikke er mekanisk, men bryr deg, så er det lettere å få til en dialog.
- Etterpå; tenk igjennom hvordan det gikk. Hva lærte du? Hvordan kan dialogen og samarbeide fortsette.

- Husk at det du gjør er å få til et nyttig samarbeid rundt barnet, så du får hjelp til å minske din egen uro (s. 18).

Finne familiens ressurs handler om å få til et samarbeid som støtter barnet. Både de ansatte og familien har resurser som til sammen kan støtte barnet på en god måte. De ansatte er spesialister på barns utvikling og familien er spesialister på sitt eget liv. Får man til å kombinere tiltak med dette så kan barnets situasjon snu og bli bedre.

Passelig annerledes er å tilby en dialog og nye løsningsforslag på en slik måte at familien greier å forholde seg til det. Blir det for annerledes til det som allerede er prøvd så kan familien få en følelse av at noe blir tvunget på dem som de selv ikke kan gjennomføre. Dette skaper en avstand i stedet for samhold i samarbeidet. Det er også en fare at ansatte identifiserer seg med familien for mye, slik at den ansatte blir blind for nye forslag og tilbyr bare mer av det samme. Passelig annerledes handler om å lede en prosess slik at det blir passelig annerledes enn det som har vært før og nye passelige annerledes løsningsforslag kan prøves ut (s.37-39).

Hjelp er en kombinasjon av støtte og kontroll dette kan ofte bli sett på som motsatser av ansatte. Ofte ser ansatte det som sin oppgave å støtte, ikke kontrollere. For å få til et godt samarbeid så trenger barnet begge deler. Støtten kan være en kombinasjon av resurser og kontrollen ligger hos den som har ansvaret for å se til at samarbeidet går framover og at løsningsforslagene får orden på uroen (s. 33-35).

Dialogisk metode er en metode som får mennesker til å tenke sammen. Hver og en prøver å slippe sine faste oppfatninger og lytter etter mulighetene dette samarbeidet kan føre til. Målet med denne type dialog er å oppnå ny forståelse. Ingen kan forutse hva dialogen vil lede til, men dette er nøkkelen til passelig annerledes. I en vanlig samtale foregår det ofte slik at alle parter legger fram sine egne oppfatninger og forsvare dette under samtalen (s. 40).

Dialogen etterpå er en del av oppfølgingen ved å ta opp uro. Sjeldent forsvinner uro med en gang det er tatt opp med familien. Om familien har hatt det vanskelig i flere år må den ansatte ta initiativet til oppfølgingssamtaler og ivareta framdrift i samarbeidet.

Oppfølgingsmøtene er en anledning for ansatte å løfte fram barnets forandringer og det

positive. Det er bra for familien å høre om framstegene barnet har gjort og at de ansatte er mindre urolige (s. 42).

2.7.4 Hva har jeg valgt bort.

Det ligger mange artikler og forskningstudier på spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagen og dette blir ofte knyttet opp mot tidlig innsats. Jeg har valgt bort dette da studiene handlet om å komme tidlig inn når det mistenkes at barn har en medfødt utfordring som krever spesial-pedagogisk hjelp.

Jeg har funnet noen avhandlinger om «tidlig inn» som ble gitt ut før oppvekstreformen. Det er spesielt en avhandling som jeg vil nevne, men som jeg ikke har tatt med da tema går på omsorgssvikt og dette ikke kan relateres til problemstilling min. Dette er en studie benevnt på vetuva.udir.no. Dette er et magasin som utgis av utdanningsdirektoratet basert på skandinavisk forskning på barnehage området. Avhandlingen heter *A survey of Swedish teachers concern for preschool children at risk of maltreatment* (Svensson, B. Andershed, H & Janson, S. 2015). Dataene er samlet inn gjennom spørreundersøkelse besvart av barnehagelærere, barnehagestyrere og foreldre til i alt 2021 barn i Karlstad kommune i Sverige. Forskerne følger tre grupper barn: De barnehagepersonalet ikke har vært urolige for, de som det har vært noe uro for og de som det har vært vedvarende uro for. Svensson mener det er første gang forsker følger med barn som barnehagen har vært urolig for og hvordan det går videre.

Jeg har ekskludert studier der andre ansatte i barnehagen er interjuvet som f.eks. styrere og assistenter. Dette fordi det er ulike typer ansvars områder til de ulike stillingene. Jeg har mitt utvalg på pedagogisk leder i barnehagen.

3 METODE

I dette kapittelet redegjør jeg for studiens metodiske oppbygging. Jeg beskriver først studiens vitenskapelige ståsted, før jeg gjør rede for studiens kvalitative metode. Videre gjør jeg rede for rekrutteringsprosessen og gjennomføring av forskningsintervjuene. Deretter kort om transkriberingen og så presentasjon av analyse metoden som avsluttes med en

refleksjon over analyseprosessen. Sist kommer forskningsetikk og hvordan vurdere studiens vitenskapelige kvalitet.

3.1 Studiens vitenskapelige ståsted

Denne studien undersøker hvordan pedagogiske ledere arbeider når de har en uro for en familie. Jeg ønsker å få fram hvordan de beskriver og opplever sitt arbeide og har derfor valgt en fenomenologisk og hermeneutisk vitenskapelig tilnærming.

Når man bruker en fenomenologisk tilnærming i en studie så forutsetter det at jeg som forsker klarer å sette min forforståelse, mine oppfatninger og kunnskap på pause i møte med fenomenet jeg skal undersøke. Målet med en fenomenologisk studie er å gjøre en utfyllende undersøkelse av fenomenet og nå fram til dens essens (Thomassen, 2021, s. 83-84). Min fremgangsmåte i denne undersøkelsen er å intervju informanter, transkribere intervjuene, analysere og rapportere funn.

I et kvalitativt design med en fenomenologisk metode så utforsker og beskriver forsker menneskers erfaringer og forståelse av et fenomen. Jeg skal utforske pedagogiske lederes erfaringer med uro for familier. Fenomenet uro kan oppleves forskjellig for alle informantene mine. De har hver sin bakgrunn, interesser og forståelse (Johannessen et al, 2021, s. 166). Jeg som forsker ønsker å forstå hvordan informantene mine beskriver, opplever, føler, husker og skaper seg en mening om fenomenet uro. Jeg har plukket ut informanter som har direkte erfaring med dette. Målet er at jeg gjennom tolkning og arbeid med materialet greier å skape en presis beskrivelse av deres perspektiver og forståelseshorisont (s.166).

Hermeneutikk er læren om fortolkning av tekster. Formålet med hermeneutiske fortolkninger er å oppnå gyldig og allmenn forståelse av hva en tekst betyr (Kvale & Brinkmann, s. 73). I den hermeneutiske tradisjon fremheves betydningen av å fortolke folks handlinger ved å sette søkelys på det dypere meningsinnholdet enn det som er umiddelbart (Thagaard, 2019, s. 37). Gedamer var en viktig bidragsyter innenfor hermeneutisk filosofi (Malterud, 2021, s. 44). Gedamer mente at det ikke går an å tolke en tekst med blanke ark, du har alltid med deg dine fordommer og forforståelse. Forståelsen til forsker innebærer altså to horisonter, fordommer og forforståelse. Fordommene våre er et produkt av den

perioden vi har levd i, sett i et historisk perspektiv (Krogh, 2021, s. 53). Forforståelse er vår ryggsekk som inneholder erfaringer, hypoteser, faglig perspektiver og teoretiske referanserammer (Malterud, 2021, s.44). Når disse to smelter sammen får du det Gedamer beskriver som en horisontsammensmelting. Det er i denne sammensmeltingen forsker kan få ny utdypet forståelse for teksten han leser og beveger seg inn i den hermeneutiske sirkel (Krogh, 2021, s. 53-56). Gjennom den hermeneutiske sirkelbevegelsen kan vår forståelsehorisont være i stadig bevegelse og vi vil oppnå ny innsikt i helheten. Tolkningen av intervjuetekster kan ses på som en dialog mellom forsker og tekst, hvor jeg som forsker har min oppmerksomhet mot meningen teksten formidler (Thagaard, 2018, s. 37). Informantene har sin oppmerksomhet mot sine erfaringer og refleksjoner. Sammen utgjør vi studiens vitenskapelige ståsted med en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming som fundament.

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

Dette er en studie med et kvalitativ forskerdesign og med en hermeneutisk og fenomenologisk tilnærming. En fenomenologisk tilnærming betyr å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer med og forståelse av et fenomen (Johannessen et al., 2021, s. 166). Jeg har valgt å bruke kvalitativt intervju for å få fram erfaringen og forståelsen pedagogiske ledere har for fenomenet uro for familier. Analysen av materialet har en hermeneutisk tilnærming der jeg med min forforståelse har en betydning i fortolkningen av datamaterialet. Jeg som intervjuer og den som blir intervjuet produserer kunnskap sammen i vår samtalerelasjon (Kvale & Brinkmann, 2019, s.36).

Jeg har også med et kritisk blikk på forskningsprosessen og vil vurdere mine valg gjennom oppgaven.

3.3 Kvalitativ forskningsintervju

Jeg har valgt å bruke kvalitativt forskningsintervju i denne studien. Det kvalitative forskningsintervju søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. Intervjupersonen er delaktig i intervjuet gjennom å prøve å skape mening og forståelse om et bestemt emne (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 20). Når forsker er ute etter personer som har mye kunnskap om et fenomen beskrives disse som nøkkelinformanter. Nøkkelinformanter er viktige for innsamling av datamateriale da de kan være eksperter på et emne og kan gi forsker veldig

nyttig informasjon (s. 69). Pedagogiske ledere med lang erfaring med uro for familier er denne studiens nøkkelinformanter.

Jeg har for denne studien valgt å bruke åpent intervju for å hente datamateriale. Et ustrukturert eller åpent intervju er uformelt og bærer preg av en samtale. Ustrukturerte intervjuer er fleksible og kan gjøre det lettere for informanten å snakke (Johannessen et al., 2021, s. 108).

Det var viktigst for meg å gripe tak i det informantene selv snakket om og lede spørsmål videre ut ifra det. Dette for å skape en god situasjon der informantene skulle kjenne på at her var det rom for egne tanker og at det ikke var ett fasitsvar. Jeg er ute etter erfaringer med arbeide med uro for familier.

3.3.1 Rekruttering og utvalg av informanter

Mitt utvalg av informanter er pedagogiske ledere med 10-20 års erfaring fra barnehagejobbing. Jeg spurte direkte etter pedagogiske ledere med lang erfaring. Jeg har gjort et bevisst strategisk utvalg. Kvalitative studier kjennetegnes ved at utvalget av informanter er relativt lite derfor er det viktig at jeg anvender en utvelgelsesprosess som er hensiktsmessig for problemstillingen (Thaagard, 2019, s. 54).

Jeg sendte ut e-post til syv styrere i syv ulike barnehager og spurte om det var en pedagogisk leder fra deres barnehage som ønsket å la seg intervju. Jeg fikk raskt respons fra tre styrere som ga meg navn og nummer til en person som ønsket å stille til intervju. Jeg leverte informasjonsskriv og samtykkeerklæring på informantenes arbeidsplass (se vedlegg 2 og 3). Det ble avtalt tidspunkt på SMS eller e-post med informantene hver for seg.

Jeg valgte å bruke ansatte fra fire ulike barnehager. Det for å få flest mulig stemmer fra ulike barnehagemiljø. Dette var også hensiktsmessig for å ta vare på anonymiteten til informantene. Jeg ønsket å intervju 5 informanter, dette for å styrke troverdigheten til studien ved å ha flest mulig, men jeg fikk bare rekruttert fire. Antall informanter bør ikke være større enn at det er mulig å gjennomføre grundige og detaljerte analyser (Thagaard, 2021, s. 59). Jeg opplevde under analyseprosessen at det ble nok datamateriale, men også passelig for å kunne gjennomføre en grundig prosess.

3.3.2 Gjennomføring av prøveintervju og intervjuene

Jeg gjorde et prøveintervju før jeg startet med å rekruttere informanter. Dette for å prøve og gjennomføre et intervju og for å teste intervjuguiden (se vedlegg 4). Jeg spurte en pedagogisk leder som jeg kjente om å delta. Forberedelser til intervjuet og gjennomføring ble gjort på samme måte som ved de andre intervjuene. Informanten skrev under på samtykke skjema og ble spurt etter intervjuet om det var greit at jeg kunne bruke intervjuet om det ble nødvendig. Prøveintervju ble en del av dataene. Dette fordi det ble vanskelig og få tak i flere informanter og informanten hadde sagt ja til å bruke intervjuet om det ble nødvendig.

Intervjuene ble utført på min arbeidsplass. Det er min opplevelse at i en barnehage er det mye støy og det kan være vanskelig for en ansatt å konsentrere seg om intervjuet. Derfor inviterte jeg informantene til min arbeidsplass. Jeg valgte å ikke bruke mitt kontor for det kan få informanten til å føle seg underlegen og assosiere det med en eksamens situasjon (Johannessen et al., 2021, s. 116). Jeg brukte en stue som var skjermet for støy og som lå litt for seg selv. Dette for å minske uønsket forstyrrelser, for å beskytte informantenes anonymitet og for at opptaket skulle bli best mulig.

Jeg hadde kokt kaffe og te. Jeg hadde lagt opptager, samtykke skjema klart. Dette for å skape minst mulig stress for meg selv og dermed ha mest søkelys på informanten. Stolene vi satt i var på skrå ovenfor hverandre for å skape rom for å se litt bort, så ikke øyekontakt var påtvunget hele tiden. Informantene skrev under samtykke skjema før intervjuet og jeg ga kort informasjon om personvern, opptaket og min taushetsplikt.

Kvale og Brinkmann beskriver at de første minuttene av et intervju er avgjørende. Den som intervjuer har ansvar for å skape god kontakt ved å lytte oppmerksomt og vise interesse, forståelse og respekt for det intervjupersonen sier (s. 160-161). Jeg opplevde det som et godt valg å ha alt klart til informanten kom. Alt sto klart, kaffen, kopper, papirene og båndopptaker. Jeg kunne konsentrere meg om å snakke med informanten fra start. Jeg kan anta at de følte seg velkomne og at det var lett for informantene å delta.

Noen kriterier for hva som er en god intervjuer er at du må ha god kunnskap om temaet du undersøkes og du må ha gode samtale ferdigheter. Du må kunne ta raske valg på hva du skal spørre om og kunne hjelpe intervjupersonene til å fortelle egne fortellinger (Kvale &

Brinkmann, 2019, s. 195). Jeg vurderer selv at jeg har god kunnskap om å jobbe med familier og uro. Jeg har vært student i fire år og hatt mange timer med veiledning på samtaleferdigheter. Da jeg transkriberte intervjuene syns jeg at jeg snakket for mye under intervjuene og vurderer at jeg kunne brukt færre ord. Snakkingen kan også være med å bidra til at informantene føler dette er en samtale og ikke et avhør, så jeg vurderer at snakkingen min også bidro til å skape trygghet.

Jeg følte meg så kjent med intervju guiden og brukte den lite. Men jeg hadde den med som trygghet. Det kvalitative forsknings intervjuet er spesielt egnet for å bruke ledende spørsmål dette kan ha både positiv og negativ effekt (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 202). Det er min opplevelse at jeg brukte mange typer spørsmål, både ledende og åpne spørsmål. De viktigste spørsmålene er de som får fram erfaringer og synspunkter på de sentrale temaene i studien (Thagaard, 2018, s. 95). Da jeg transkriberte intervjuene opplevde jeg at informantene hadde reflektert dyptgående og nært temaene jeg hadde valgt. Det kan skyldes at tema uro var noe de var engasjert med, eller en blanding av at spørsmålene var gode og engasjerende.

Intervjuene tok fra 45 til 70 minutter. I den kvalitative forskningen kan det være en spenning mellom ønsket om å oppnå kunnskap og det å ta etiske hensyn (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 96). Jeg hadde i informasjonsskrivet til informantene skrevet at intervjuet kom til å ta en time. I etterkant av intervjuene ser jeg dette ble litt kort. Da jeg transkriberte intervjuene syns jeg intervjuene ble brått avsluttet og at informantene var inne på spennende temaer som de ikke fikk snakket ut om. Jeg var mest opptatt av å holde tiden og gikk nok glipp av refleksjoner som studien kunne ha nytte av, men også informantenes ønske om å snakke mere. Det som var viktigst for meg var å holde det tidsperspektivet som jeg hadde sagt. Informantene ga av sin personlige tid til min studie, det var et etisk valg å avslutte i tide.

Som takk fikk informantene kaffe og sjokolade fra lokale produsenter. Jeg hadde behov for å vise min takknemlighet for at de orket å stille opp. Det er ikke en selvfølge å få til.

3.3.3 Transkribering av datamaterialet

Jeg har transkribert alle fire intervju selv. Hvert intervju ble på fra 5000 til 8000 ord. En transkripsjon er en konkret omdanning av en muntlig samtale til en skiftelig tekst (Kvale & Brinkmann, s. 210). Jeg har valgt å skrive ned alt som ble sagt. Jeg har skrevet ned alle korte responser også som hmmm, jaja og pausene. Pausene ble markert med stipla linje. Jeg

skrev på den dialekten informantene hadde. Jeg prøvde først å skrive på bokmål., men opplevde at noe av språket og meningen til informantene forsvant. Derfor skrev jeg på dialekt for å miste minst mulig av den personlige forteller måten til hver informant. Det er uansett umulig å gjengi et muntlig intervju til skriftlig form. Mye går tapt som f.eks. ironi, toneleie, kroppsspråk og gester (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 205-206). Dette er et perspektiv det er viktig å ha med seg i analyseprosessen.

Transkripsjon er en tekstfortolkning og skal mest mulig lojalt ivareta det opprinnelige materialet. Vi skal på best mulig måte transkribere intervjuene, men huske på at det fra skrift til tale alltid vil skje en fordreining av situasjonen (Malterud, 2021, s. 78).

Eksempel fra transkriberingen:

Meg: Hmmm, men hva gjør deg urolig?

Andre: Eeeeeee.....

Meg: E det en spesiell følelse, situasjon, episode....kan jo vær mange ting.....

Andre: Ja, ja, nei eg vil jo.....endring, ja, assa ikke gode endringer, eeeeeeeee, det kan jo va adferden til ungan, først og fremst, det e jo mitt hovedområde, men det kan jo og va adferden til foreldran. Fraværelse. Fraværende når de e til stede, men også i hente og bringe situasjoner, vanskelig å få fatt på. Så det e egentlig det som ofte gjør det....men næst synlig e jo adferds endringer hos barnet.....ja.....

Lese transkriberte intervju er en del av forskningsprosessen. Jeg er ute etter meningsinnholdet bak det informantene sier. For at jeg skal prøve å forstå hva informantene legger bak det de sier, så kan det å markere pauser og ordlyder i transkripsjonen gi meg informasjon og hjelpe meg i fortolkningsprosessen (Johannessen et al.,2021 s. 156).

3.4 Analysemetode

Jeg har valgt tematisk analyse som metode for å analysere datamaterialet. Jeg valgte denne analysemetoden på grunn av det møysommelige kodearbeidet og temaproduksjonen. Analysen krever at du hele tiden må gå tilbake til hovedmaterialet, intervjuene. Jeg syns dette er respektfullt ovenfor informantene og til forskerprosessen som helhet.

Tematisk analyse er en analyse metode utarbeidet av Virginia Braun og Victoria Clarke. Metoden ble publisert i 2006, men har siden da vært i stadig utvikling fram til i dag. I et foredrag på youtube anbefaler de å forholde seg til den nyere utgaven av analysen (*youtube.no*). Jeg har derfor kun brukt deres nye bok *Thematic Analysis* som veileder i analyse arbeidet mitt (Braun & Clarke, 2022).

Tematisk analyse er en fleksibel analyse metode som passer godt for de som ikke har gjort en kvalitativ studie før. Tematisk analyse er en metode for å utvikle, analysere og finne mønstre i kvalitative datamateriale. Dette er en systematisk prosess der forsker koder og finner tema i materialet. Jeg som forsker må være bevist og kritisk reflektert til mine egne valg under hele prosessen, ellers blir kodingen tilfeldig og lite relevant for problemstillingen (Braun & Clarke, 2022, s. 4-6). Jeg har skrevet notater underveis i prosessen og dette har hjulpet meg i å forklare hva jeg har gjort under de seks stegene.

Jeg har valgt tematisk analyse som en fenomenologisk tilnærming der jeg er opptatt av pedagogisk leders refleksjoner og opplevelser om fenomenet uro for familier. Jeg ser på meg selv som en eventyrer der virkeligheten skapes av de menneskene jeg møter. Jeg prøver med analysen å forstå og beskrive det jeg hører. Dette kalles induksjon, fra data til teori. (Johannesen et al., 2019, s.30). En induktiv tilnærming tilhører det fortolkende paradigme og de kvalitative forskningsmetodene bygger på dette paradigme (Malterud, 2021, s. 27-28).

Braun og Clarke beskriver tematisk analyse som en veldig fleksibel metode som legger vekt på den individuelle prosessen til deg som forsker (s. 59). Produktet i denne prosessen er kodene og temaene du kommer fram til (s. 53).

3.4.1 Steg 1: Bli kjent med materialet

Braun og Clark kaller dette steget for *Familiarisation*. «The first is about developing deep and intimate knowledge of your dataset” (s.42). Du som leser av datamaterialet skal være aktiv, kritisk og analytisk når du leser. Hva er det materialet prøver å fortelle meg, hva slags verden er det som blir synlig gjennom å lese materialet (s.43-44).

I steg 1 skrev jeg ut hvert intervju på A4 ark. Jeg hadde et blankt ark ved siden av når jeg startet og leste. I det jeg ble ekstra opptatt av noe i teksten skrev jeg det ned på arket, før jeg leste videre. Jeg gjentok prosessen med alle fire intervjuene. Poenget er å få oversikt

over dataene som helhet, som kan være til hjelp når du senere skal dykke dypere ned i analysen (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2021, s. 284). Jeg transkriberte alle intervjuene selv og brukte mange timer på det, så jeg opplevde at jeg allerede var godt kjent med materialet før jeg startet på steg 1.

3.4.2 Steg 2: Koding

“The coding process involves reading each data item closely, and tagging all segments of the text where you notice any meaning that is potentially relevant to your research question with an appropriate code label” (s. 53).

Mitt bakgrunnsteppe for kodingen er uro for familier og hva pedagogiske ledere tenker om arbeidet de gjør. Koding kan bli tilfeldig og lite systematisk ved å ikke ha et klart spørsmål, men jeg opplevde det som nok å ha tema uro for familier foran meg.

Jeg skrev ut intervjuene på A4 ark med tre kolonner. Intervjuet var i den midterste kolonnen (se vedlegg 5, bilde av ark). Jeg startet med å skrive de første kodene i en av kolonnene. Intervjuene inneholder mange personlige eksempler på pedagogenes erfaringer. Når jeg kodet, har jeg trukket ut ord og min overordene forståelse av disse historiene. Eksempler på koder: «Hva som er normalt er ulikt i alle familier. Ser mye i hente og bringe situasjoner. Endring skaper uro». Disse kodene kan tilhøre situasjoner informantene fortalte om og jeg har kodet etter det jeg oppfatter dette handlet om. I fenomenologisk metode analyserer forskeren det som kalles meningsinnhold. Det er innholdet i datamaterialet, det informanten forteller om som forsker fortolker (Johannessen et al., 2021, s. 170). Jeg har fortolket fortellingene til informantene, men også anonymisert den gjennom kodingen.

Da alle intervjuene var kodet en gang, begynte jeg på nytt å kode. Jeg holdt et ark over den første kode kolonnen, så jeg ikke skulle se på den. Jeg ønsket å finne ut om jeg fant det samme i denne runden. Det var en stund imellom hver kode runde. Etter første runde med koding, så gikk det ca. en uke før jeg kodet på nytt alle intervjuene.

3.4.3 Steg 3: Finne temaer i kodene

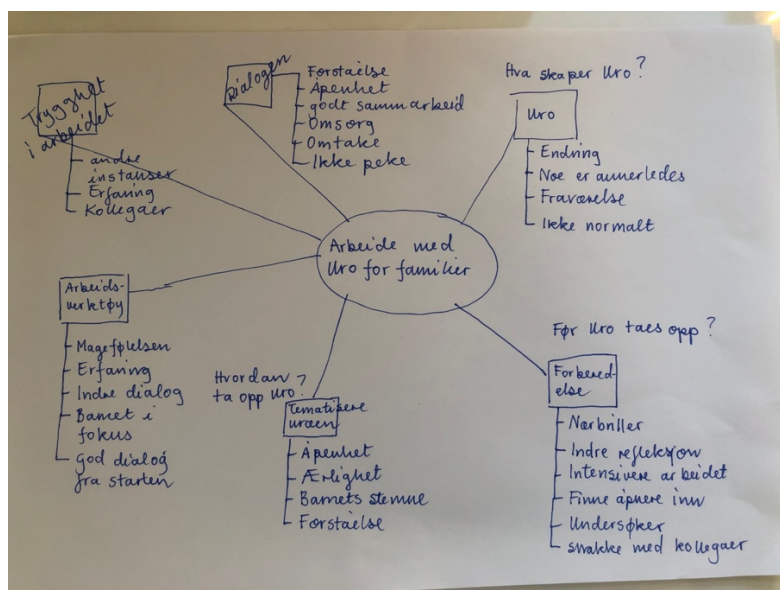
Et tema er en gruppering av data med viktige fellestrekk (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2021, s. 279). Felles for mine koder er at de omhandler pedagogiske lederes refleksjoner omkring sitt arbeide med uro for familier. Jeg skrev kodene fra hvert intervju på separate

ark, så klippet jeg opp hver kode. Jeg hadde fire bunker med koder. Jeg tok hver bunke, leste en og en kode og plasserte de med samme meningsinnhold på et ark (se vedlegg 5. Bilde av alle arkene med koder). Så gikk jeg gjennom alle arkene med kodene, flyttet på koder jeg mente tilhørte en annen gruppe.

Etter å ha sortert kodene i grupper, ga jeg de et midlertidig tema ord. Det ble på dette stadiet tolv tema ord: Makt, foreldreperspektivet, erfaring, arbeidsmetode, familien, barnet, fra uro til bekymring, åpenhet, barnehagens ansvar, ekstern hjelp, risikoen og uro. Tema ordene var mønstre jeg umiddelbart så i datamaterialet som var sammenfallende med forskningsspørsmålet mitt. Jeg hadde også et ark med koder uten tema navn. Braun og Clarke skriver at det er viktig å ikke forkaste koder uten tema navn fordi analysen utvikler og forandrer seg hele tiden. Under tema utviklingen kan disse kodene få en ny mening på et senere tidspunkt (s. 89).

Det neste steget var å systematisere temaer som jeg følte fanget innhold som var relevant til forskningsspørsmålet mitt ut fra den første runden med tema ord (Braun & Clarke, 2022, s. 35). Braun og Clarke anbefaler å tegne midlertidige tematiske kart. Kartene er for å synliggjøre mulige temaer og relasjonen imellom dem (s. 95). Jeg fant seks temaer som skilte seg ut fra de tolv midlertidige tema gruppene. De skilte seg ut fordi det var flest koder under disse temaene. Det var også koder fra alle informantene representert under alle gruppene og de sa noe direkte om problemstillingen min.

Jeg samlet dette i seks grupper, gav de nye temanavn og sorterte undertemaer under. Jeg har tegnet mange tankekart, men det siste kartet som ble tegnet var det som ble utgangspunktet for videre arbeid i de to neste stegene.

Bilde 1: Tankekart (Vedlegg 5)

Braun og Clarke skriver at det er prosessen som er viktig, ikke målet i å ha ferdige temaer. Det er i denne fasen du som forsker kan gå dypt inn i materialet og finne viktige ting som først ikke var synlig (s. 79). Jeg opplevde at prosessen med å tegne tankekart var en måte å synliggjøre eventuelle temaer på. Jeg brukte mange dager på dette arbeidet og kan kjenne igjen beskrivelsen til Braun og Clarke om å komme dypt inn i materialet.

3.4.4 Steg 4: Kritisk gjennomgang av temaene

På dette steget gikk jeg igjennom datamaterialet på nytt. Det gjorde jeg ved å først lese igjennom intervjuene på nytt, se på alle kodene og temaene og så vurdere om jeg har greid å forstå essensen av det jeg tror dataene forteller (Braun & Clarke, 2022, s. 35).

Det vanskelige med dette steget er å se alt man velger bort. Braun og Clarke gjentar det i hele boken, vær forberedt på å velge bort. Jeg opplevde ved den kritiske gjennomgangen også å se det jeg ikke hadde fått med.

Braun og Clark forklarer at tema i tematisk analyse er et mønster av delte meninger organisert rundt et felles definert Kunnskaps område (s. 77). Jeg har organisert mønstrene i disse temaene:

- **Uro – noe å undersøke**
- **Hva skaper uro?**

- Når uroen har satt seg
- Å ta opp uro
- Dialogen – det viktige arbeidsredskapet
- Tryggheten i lang erfaring

3.4.5 Steg 5: Navngi temaene

I steg fem brukte jeg fire spørsmål for å synliggjøre for meg selv om jeg kunne å beskrive tema valgene mine og underpunktene (Braun & Clarke, 2022, s. 111).

- Hva handler temaet om
- Hva er avgrensingen av temaet
- Hva er det unike og spesielle med hvert tema
- Hva bidrar, gir hvert tema til analysen som helhet.

Jeg hadde disse spørsmålene med meg under alle stegene i analysen. Du vurderer hele tiden om det som er ønskelig å formidle kommer fram og om det er en helhet i analysen.

3.4.6 Steg 6: Skrive rapport

Steg seks er hvor jeg forteller min analytiske historie, presenterer resultater, diskusjon og konkludere på tvers av hele analysen (s. 128). Jeg har delt denne delen inn i funn og drøfting av funn. Jeg har i drøftedelen knyttet funnene mine opp mot problemstillingen, tidligere forskning og til teoretiske perspektiver fra systemisk familieterapi som er faget jeg tar master i (s. 129).

3.5 Refleksjoner over analyseprosessessen

Jeg vil under dette punktet kort oppsummere ting i analyse prosessen som jeg kunne gjort annerledes. men også forsvare valgene mine.

Jeg opplevde under analyse prosessen, spesielt kodingen at jeg skulle ønske at vi var to. Spesielt under andre runde av kodingen. Jeg mener at om jeg hadde fått noen andre til å delta i kodingen, ville kode prosessen blitt mindre preget av min forforståelse. Dette ville ha sikret at menings innholdet til informantene var mindre preget av mitt og kanskje sikret at informantenes ulike historier ble vernet. Jeg syns det var en krevende prosess å kode og

følte ikke jeg kunne be noen om å delta. Jeg opplevde også at ved å analysere alene, så kom jeg veldig nært materialet. Dette har vært en viktig del av prosessen for meg å fordype meg og være nært informantenes refleksjoner.

Braun og Clarke (2022) skriver at gjør du tematisk analyse ikke forvent en lineær progresjon (s. 36). Jeg fulgte de seks stegene, men måtte tilbake til forrige steg hele tiden. Dette beskriver Braun og Clarke er en del av den tematiske analysen. De mener at å gå sidelengs, baklengs og noen ganger i sirkel er helt som det skal være (s. 36). Jeg må si at dette er fordelen med tematisk analyse, men også noe slitsomt da det å avslutte kodingen opplevdes vanskelig for meg. Jeg brukte kanskje unødvendig lang tid på dette steget. Et annet aspekt av analysen er utvelgelsen av tema. Braun og Clarke skriver tidlig at ikke bli for knyttet til tidlig utviklet tema (s. 79). Etter hvert må du velge bort mye. Jeg syns utvelgelsen av tema har vært utfordrende på bakgrunn av at jeg har et ønske om at alle informantene kan kjenne igjen studiens funn. Jeg kunne sendt informantene presentasjon av funnene. Jeg syns det ikke er etisk rett da intervjuene er gjort uten forberedelser og kunne oppfattes som å måtte svare for seg i etterkant. Analyseprosessen har jeg drevet fram selv og det har vært gøy men krevende.

3.6 Forskningsetikk

Jeg har søkt om tillatelse hos Norsk senter for forskningsdata (NSD) og fått godkjent gjennomføring av min forskningsstudiet (se vedlegg 1) Ved forskning skal man følge lov om behandling av personvernopplysninger (personopplysningsloven). Jeg har satt meg inn i loven og også fulgt rutinene ved VID vitenskapelige høgskole der jeg studerer.

Personvernopplysningsloven stiller krav om at personer som kan identifiseres skal samtykke i å delta i undersøkelsen (Johannessen et al., 2021, s. 49). Alle informantene til denne studien har fått forespørsel om deltakelse (se vedlegg 2) og de har skrevet under på samtykke skjema (se vedlegg 3).

Jeg har sendt ut e-post til styrer i barnehagen og spurt om de har noen ansatte som ønsket å delta. Ved å ikke gå direkte til ønsket gruppe informanter så antar jeg det er lettere å si nei. Syv e-post ble sendt ut og tre svarte. De andre hørte jeg ikke noe fra.

Jeg har gjort lydopptak ved å bruke diktafon. Skriftlig forhåndssamtykke fra deltagerne kreves ved lydopptak (Malterud, 2021, s. 74). Jeg har transkribert intervjuene ordrett. Som beskrevet i søknad til NSD har alt datamaterialet vært innelåst i et skap og vil slettes etter godkjent studie. Dette er et aspekt av det å ha taushetsplikt ovenfor informantene, datamaterialet skal ikke være tilgjengelig for andre.

I kvalitative studier er det ofte detaljerte beskrivelser av hele forskningsprosessen. Et forskningsprinsipp er at all informasjon som formidles skal være anonymisert (Johannessen et al., 2021, s.102). Det skal ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner gjennom sitat som brukes eller annen type beskrivelser. Dette er mitt ansvar som forsker og jeg har spesielt tenkt på dette i funn og drøftedelen.

Et aspekt av intervju situasjonen er maktforholdet mellom meg som intervjuer og informanten. Jeg betegner intervjuene som en åpen samtale der jeg leder samtalen og stiller spørsmål ut fra det informantene snakker om. God forsker etikk er også å reflektere over det asymmetriske maktforholdet i intervjusituasjonen. Jeg som intervjuer har vitenskapelig kompetanse. Jeg har definert intervjusituasjonen, vi er på min arbeidsplass, jeg har bestemt tema og er den som stiller spørsmål, beslutter hva som følges opp og avslutter intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 51-52). Det reiser etiske spørsmål knyttet produksjon av kunnskap og må håndteres forsvarlig av meg som forsker (s. 53).

3.7 Studiens vitenskapelige kvalitet

Det er flere faktorer som er med å vurdere om studie er av god vitenskapelig kvalitet. Pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet. Det er viktig at jeg i det skriftlige arbeidet gir en detaljert beskrivelse av fremgangsmåten min i analyse prosessen, så studiens vitenskapelige kvalitet kan vurderes på slutten av arbeidet (Braun & Clarke, 2022, s.143).

3.7.1 Pålitelighet

For at min studie skal være pålitelig er det viktig at jeg i det skiftelige arbeide er åpen og gir detaljert informasjon om min fremgangsmåte under forskningsprosessen. (Johannessen et al., 2021, s. 256).

3.7.2 Troverdighet

I kvalitativ metode dreier troverdighet seg om metoden undersøker det den sier den skal undersøke. Er det en sammenheng mellom fenomenet som undersøkes og de dataene som samles inn (Johannessen et al., 2021, s. 256). En måte å styrke troverdigheten til studien er å vise informantene resultatene for å få bekreftet funnene (s. 257).

3.7.3 Overførbarhet

Om studien er overførbar dreier seg om at jeg etablerer beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som kan være nyttig på andre områder enn det jeg studerer (Johannessen et al., 2021, s. 258). Vi kan spørre oss selv er min enkelt undersøkelse overførbar til andre sammenhenger (Thagaard, 2018, s.19). Grensene for hva som er overførbart settes av utvalgsstrategien (Malterud, 2021, s.66).

3.7.4 Bekreftbarhet

Forsker må være selvkritisk til hvordan forsknings prosjektet er gjennomført. Dette styrkes ved at forsker beskriver sine oppfatninger og erfaringer underveis i prosess, slik at leser kan følge og vurdere dette. Jeg som forsker kan ved å beskrive prosessen i studie, gjøre en vurdering av om fortolkningene mine støttes av annen litteratur eller om mine fortolkninger støttes av informantene som har deltatt på intervju (Johannessen et al., 2021, s. 259).

Jeg vil i slutten av oppgaven reflektere over om min studie er av god vitenskapelige kvalitet etter punktene jeg her har presentert.

4 PRESENTASJON AV FUNN

Jeg vil i dette kapitlet presentere mine funn i forhold til det informantene har sagt under intervjuene. For å forstå hvordan pedagogisk leder jobber med uro, var det også viktig å finne ut hva de legger i begrepet uro for familie og hva som skaper uro. Jeg starter funndelen med å trekke fram funn i forhold til disse to spørsmålene.

Jeg forteller om funnene ut fra tre overordnede temaer: *Uro – noe å undersøke*, *Dialogen – det viktige arbeidsredskapet* og *Tryggheten i lang erfaring*. Jeg nevner ikke undertemaene, men de blir beskrevet etter hvert.

Jeg har nummerert de fire informantene. Det er tilfeldig nummerering. Etter hvert sitat står det hvem dette er ved et nummer i parentes. Dette for å synliggjøre både for meg selv og for andre lesere at alle informantene er med i analyseprosessen. Dette har med validering av studiens gyldighet å gjøre. Når jeg skriver «flere av informantene» så betyr det at det er tre av informantene som benevner et tema. Jeg siterer informantene på bokmål for at dialekt kan være vanskelig å forstå.

4.1 Uro – noe å undersøke

I starten av intervjuet spurte jeg informantene om de kunne si noe om hva de tenker uro er? Dette er relevant å nevne i forhold til forståelsen av hva informantene legger i fenomenet uro og er et element i hva som skaper uro for familier hos informantene.

Flere informanter forklarte at uro var egentlig ikke et ord som ble brukt i barnehagene. Ordet bekymring var ordet som felles ble brukt for å beskrive ting som skaper uro for barnehageansatte. Men flere av informantene beskriver at de bruker ordet uro selv og at det var gjenkjennbart, for bekymring var litt mere alvorlig. En informant sa: «*uro er noe annet, jeg tror kanskje det at bekymring er mere konkret enn uro*». (4) En annen informant beskriver det slik: «*Men jeg tenker at uro er mere sånn at du, hva skal jeg si, undersøkelsesstadiet på en måte. At du begynner å bli urolig for noe og begynner å undersøke om det kan være noe før det er definert føler jeg*». (3).

Alle fire informantene synes uro er et forståelig ord og tre av informantene brukte ordet uro i sin praksis i barnehagen. En informant beskriver at uro er en del av hverdagen i barnehagen og at det er bestandig noen familier de er urolige for. «Det er stort sett sånn at hvert år så har vi jo, det er foreldre eller barn eller familier vi er litt urolige for» (3).

Oppsummering: uro er et ord informantene er kjent med, men det er ikke et ord som brukes mye i barnehagene. Det er vanligst å bruke bekymring for familier. Informantene gjør et skille på uro og bekymring. Uro er på undersøkelse stadiet der du begynner å bli urolig og undersøker hva dette kan være. Det er når ting enda ikke er definert. Det er vanlig å være urolig for familier.

4.1.1 Hva skaper uro?

Det behøver ikke være store ting som skaper uro, men uro kan være vanskelig å sette ord på. Ord som diffust, vanskelig å sette ord på, ble brukt for å beskrive uro. Uro ble beskrevet som noe du stusser på, legger merke til og som gjør at du tenker ekstra på dette. Det er fire temaer som utmerker seg hos informantene som skaper uro som jeg beskriver. Det er endring, en følelse, respons og å ikke vite.

Endring: Endring var et ord som gjentok seg hos informantene når de snakket om hva som skaper uro. Det er et ord som sier noe om at informantene har kjennskap til hvordan familien bruker å være eller ha det og at i det noe blir endret så legger de merke til det. En informant brukte betegnelsen-ikke gode endringer for å gjøre et skille på når endring skaper uro.

«Endringer, ja altså ikke gode endringer, det kan være i adferden til ungen først og fremst det er det som er mitt hovedområde, men det kan også være adferden til foreldrene» (4).

Det ble ikke gjort et skille på om det var endring hos barnet eller foreldrene, men benevnt som endring av noe hos et eller flere familiemedlemmer. Adferd er noe som kan synliggjøre endring. Jeg tolker det slik at informantene tenker på adferd til noen i familien som noe de gjør eller ikke gjør, sier eller ikke sier og som kan være annerledes enn slik det bruker.

«Når jeg kjenner at jeg er litt urolig for barnet, så familien, kanskje det kan være en endring i adferd, det kan være alt i fra hos ungen eller hos ei mor eller en far» (1)

En følelse: En følelse av at det er noe ble benevnt av flere informanter.

«Når jeg tenker på uro for familien så tenker jeg på en følelse jeg har av at det er noe. Og kanskje en sum av ting som skjer eller noe barna sier eller reagerer på. Hva barna eller foreldrene sier eller ikke sier, gjør eller ikke gjør i samspill med ungene eller andre. Eller samspill med oss» (3)

En følelse, noe du kjenner på kroppen, en magefølelse ble brukt for å beskrive den første umiddelbare reaksjonen som ga informantene et tegn på at de er urolige. En informant beskriver at den magefølelsen ofte bruker å stemme derfor stoler hun på den (1).

Mange av informantene nevner dette med en sum av ting som har skjedd. Det er ikke bare en ting, men kan være summen av situasjoner, endringer, adferd hos barnet som gjør at de får en følelse av uro. *«Det er på en måte, det er en følelse eller mange situasjoner som har dukka opp, flere ting, kombinasjonen av ting som er veldig vanskelig for ungen» (2).*

Informantene assosierte denne summen av alt som årsaken til en følelse av uro for familien.

Respons: Responsen fra foreldrene når du har tatt noe opp er også noe informantene kan assosiere med uro. Om de gjentagende ganger har tatt opp ting som gjelder barnet og ingenting skjer eller foreldrene tar det ikke alvorlig, så skaper dette uro. Mangel på respons skaper uro.

Fraværende eller unnvikende adferd hos foreldre kan assosieres med mangel på respons. «Garderobesituasjonen» (der barna blir levert og hentet) blir gjentatte ganger nevnt som en plass der informantene gjør observasjoner, prøver å få kontakt med familien og legger merke til samspill i familien. Foreldre som det er vanskelig å få kontakt med i skaper uro. En informant beskriver: *«Ja, ja, og litt det her med foreldre som har vært unnvikende i forhold til oss, det har jeg vært med på, plutselig foreldre som har vært veldig utadvendt og fortalt mye og plutselig blir tilbaketrucken på et vis» (4)* Dette er også et eksempel på at informantene legger merke til endring i adferd hos familien. Dette kan også assosieres med mangel på respons når du prøver å få kontakt, at du blir avvist eller ikke tatt på alvor. *«de gangene det er vanskelig så er det når vi kanskje er urolige eller bekymra når en familie ikke ser det eller synes det er vanskelig og da på runde to og tre om du tar det flere ganger da er det litt vanskelig» (2).* Informantene beskriver at de trenger respons fra familien for å få bekreftelse

på at informasjonen de gir er mottatt. De behøver ikke å være enig i det som blir sagt, motstand er også respons. Men mangel på tilbakemelding, mangel på respons skaper uro. «Når man er urolig for helsa til et barn, som egentlig har gått over tid, et mønster over tid, vi greier ikke å nå inn, eller det her med å komme med en erkjennelse, vi ser forskjellig, når det ikke blir sagt» (1).

Mangel på respons får informantene til å tenke over hvordan de videre kan jobbe for å skape kontakt med familien «*Hvordan og når skal man snakke med foreldrene og hvordan responderer de på det*» (2). Mangel på respons gjør ikke at informantene slutter å prøve å ta opp uro med familien. Mangel på respons er også et signal på at de må jobbe videre.?

Å ikke vite: «*Når vi ikke helt veit, det er ikke katastrofe, men samtidig er det sånn at vi lissom ikke veit helt, ikke sånn at vi tror ungen har det sånn veldig dårlig, men når er det godt nok? Når er omsorgen i heimen god nok? Når kan foreldrene nok til å støtte ungen sin på en god måte?*» (2).

Det å ikke helt vite skaper uro. Du aner det er noe der, men du får ikke tak i hva det er. Det skaper uro hos informantene. Mangel på ord til å beskrive hva det er og ikke få informasjon fra familien som kan gi forståelse skaper uro. «*Det jeg syns er aller vanskeligst er når jeg er urolig for at det skjer ting med familien som jeg ikke greier å sette ord på og det går på magefølelsen. Det er vanskelig og få hold mange plasser på en mage-følelse*» (3).

Magefølelsen blir nevnt av flere informanter. Det skaper uro når du har en magefølelse på at ting ikke er som de skal, men du mangler informasjon og du vet ikke hva det er.

«*Det er forskjell på om du er bekymret for liv og helse på et vis. Og på det at du har en uro på hvordan det skal gå når de skal begynne på skolen for eksempel, lissom det er ikke nødvendigvis noe kjempe galt, men du er urolig allikevel for hvordan det skal gå*» (2).

Generell uro over hvordan det skal gå, du er usikker på om det vil gå bra. Hvordan det vil gå i framtiden med familien, er et moment som skaper usikkerheten.

Oppsummering: Hva pedagogiske ledere kjenner skaper uro er flere ting. Endring i adferd hos familien. Endringer som ikke er gode, som for eksempel foreldre som før var utadvendte, men som plutselig blir unnvikende. En kombinasjon av ulike følelser kan skape uro. En følelse på at det er noe og dette kalles en magefølelse. Mangel på informasjon så

man ikke vet hva som skjer med familien. Mangel på forståelse og respons fra familien når man tar opp ting angående uro for barnet. Fraværende og unnvikende adferd hos familien kan skape uro.

4.1.2 Når uroen har satt seg

Når uroen har satt seg handler om det informantene gjorde når uroen ikke gikk bort, det er en uro som vedvarer. Det er synlig i datamaterialet at informantene ikke børster bort uroen, men tar den på alvor og prøver å finne ut hva dette handler om.

En informant beskriver det slik: *«jeg kjenner at jeg tar på meg nærbriller og går tettere i dialog da» (1)*. Nærbriller blir beskrevet som noe du tar på for å se nærmere og bedre etter. Det handler ikke bare om det du ser med det blotte øyet, men å sette ord på den følelsen av uro som man mangler ord for. Informantene beskriver at når de undrer seg over sin følelse av uro så snakker de med kollegaer eller leder, for å hente inn informasjon fra andre. Er det flere som kjenner på samme uro? En informant sier hun bruker ikke å slippe uroen selv om de andre kollegaene ikke ser det samme: *«Prøver å summere det opp for meg selv om det er uro bare jeg har. Jeg bruker ikke nødvendigvis å slippe det selv om det er bare jeg som har en følelse på uro. Ungene reagerer jo forskjellig på oss voksne».* (3).

Før uro blir tatt opp med familien forbereder informantene seg. De tenker over ordvalg og kan planlegge når og hvordan det skal skje. De kan gå i en indre dialog med seg selv, eller diskutere det med kollegaer. Når uroen har satt seg, så er ikke alternativet å vente og se det an. Det blir tatt opp når anledningen byr seg. Uro blir brukt som en felles betegnelse på ting som skal tas opp med familien. Det kan være små eller store ting. Det som gjelder uro av alvorligere grad, blir tatt opp med kollegaer før det tas opp med foreldre.

Oppsummering: Uro for familie tas på alvor. Informantene tar på seg nærbriller, går nærmere, snakker med kollegaer og prøver å undersøke hva dette handler om. Informantene reflekterer over hendelser og sin egen uro før det tas opp med familien.

4.1.3 Å ta opp uro

Informantene forteller om å ta opp uro som en naturlig del av arbeidshverdagen. De beskriver de har en plikt å ta opp ting de uroer seg for med foreldrene. Det beskrives at det

ikke bestandig er lett, men praksisen er at uro blir tatt opp raskt. Det er ikke et alternativ å la uro ligge å ulme lenge.

«Jeg tror det er kjempeviktig å ta det opp. Jeg hadde blitt kjempelei meg om noen har gått et halvt år og kjent på at noe var vanskelig med min unge eller oss, om noen ikke hadde snakket med meg før» (2).

Informanten bruker seg selv for å sette seg inn i hvordan dette kan oppleves for foreldrene om uro ikke blir tatt opp. Egenerfarte opplevelser når de selv hadde barnehagebarn kan være med på å påvirke arbeidet i møte med uroen for familier.

«Jeg er veldig fan av å dele uro med en gang med foreldrene. Jeg liker ikke det her at vi har gått og kjent på noe eller tenkt på noe uten at foreldrene veit det» (4).

Det å gå og være urolig over tid beskrives som noe det ikke er praksis på. Praksisen beskrives som å ta opp uro med en gang. Det kan tolkes som en etisk beslutning å ta det opp fortløpende og at dette er med å skape trygghet rundt barnet og samarbeidet rundt det.

«Jeg vil gjerne dele med dem en gang. Mange ganger er det store ting, noen ganger små ting. Jeg liker å jobbe i forkant av uro, på en måte oppdra foreldrene. Når jeg har dem inne på oppstart samtale før barnehagestart, så bruker jeg å si det her med at det er veldig viktig for oss å vite om det skjer noe i livet til ungen som gjør at ungen påvirkes» (4)

Informantene ønsker at familien skal ha tillit til dem. Det å ta opp uro fortløpende er en del av det å skape tillit for informantene. Å ta opp uro assosierte informantene med tillit.

«Det tror jeg er veldig viktig, så de kjenner at de kan stole på oss at vi sier når det er noe. De trenger ikke å være urolige, vi sier i fra om det er noe (3).

Dette beskrives kan gå begge veier. Foreldrene kan bli urolige av hva som skjer i barnehagen med barnet. Informantene beskriver at de prøver å skape et klima for at uro kan tas opp og at det er de som må ta ansvar for å skape et slikt klima.

«I samtale der man tar opp uro der man ikke veit hva det er for noe, så tror jeg man bare må spørre altså. Altså jeg tror og at å ha litt sann refleksjon i forkant, altså noe må det være, noe konkret må det være at man kjenner på den uroen. Noe har ungen sagt, eller noen endringer må det være ellers hadde man ikke kjent på uro om det hadde vært likt» (4).

Det å finne noe konkret å ta opp med familien kan hjelpe informantene å ta opp uro. Dette krever litt refleksjon i forkant. Refleksjon kan være et hjelpemiddel i å gjøre det lettere å ta opp uroen med familien.

«Vi har rutiner på barn som bekymrer og det første vi gjør er å snakke med styrer, så blir vi enige om hva vi skal gjøre og det er å involvere foreldrene med en gang. Det skal vi gjøre med en gang, det er deres barn» (4).

Å involvere foreldrene med en gang betyr å ikke utsette å ta opp uroen. Rutinene i barnehagen hjelper informantene å jobbe med uro.

Oppsummering: Å ta opp uro med familien er en naturlig del av det å jobbe i barnehagen. Det skaper tillit mellom barnehage og familien at ting blir tatt opp om det er noe som uroer. Informantene ønsker at familien skal føle at det går an å stole på dem og at det skal føre til at de får informasjon om det skjer viktige ting i livet til barna så de kan forstå barna bedre.

4.2 Dialogen – det viktige arbeidsredskapet

For å få svar på forskningsspørsmålene var det viktig å se på hva informantene fortalte om hvordan de arbeider med uro i praksis. Det er og viktig å se på funn i forhold til hvordan informantene tar opp uro, da dette henger sammen med det som skjer etter å ha tatt opp uroen og hvordan dette påvirker dialogen med familien.

Informantene beskriver flere ting som er viktige for dem i kommunikasjonen med familien rundt uro. Jeg presenterer dette i temaene: Åpenhet, forsiktig råd og veiledning og positiv effekt.

Åpenhet: Dialogen med familien blir beskrevet som tryggheten i samarbeidet. Informantene nevner mange måter å ha en dialog med familien på. Garderoben er en plass der mye smått og stort kan tas opp med hverandre. Det passes på at barn og andre foreldre ikke hører. Er det spesielle sårbare ting som skal tas opp inviterer informantene inn på samtale i et møterom i barnehagen. En av informantene sier det er barnehagen som er ansvarlig for å tematisere hva familiene kan dele i barnehagen spesielt hvis det er første barnet.

«De veit ikke hva som er vanlig å dele og den gode etableringen av den kommunikasjonen og dialogen du har med foreldrene syns jeg vi må jobbe med hele tiden sånn at de har den tiltrua til oss» (4).

Åpenhet kommer ikke av seg selv. Familiene er kanskje nybegynnere i barnehagelivet og standarden for hva familiene skal dele må jobbes med. Hvordan informantene etablerer en god kommunikasjon og dialog beskrives som en prosess og at de må jobbe for å opprettholde en god kontakt med familiene.

«Jeg har mest erfaring med at alt går an å prate om og at foreldrene setter pris på det» (1). Åpenhet mot familiene og å tørre å prate om ting er noe som gjentar seg i beskrivelsene fra informantene. Det oppleves også som at åpenhet fra dem selv gjør at familiene er åpne tilbake.

Er det felles ting på gruppenivå kan uro tematiseres på et større foreldremøte. *«Det å gjøre noe hvert fall, når man er urolig for noe, det er viktig» (3).* Alle informantene nevner dette med å ikke vente, men å gjøre noe og aktivt gå inn å tematisere uroen og det de ser. Dette kan handle om å ikke holde informasjon unna foreldrene. Det er ønskelig fra informantenes side å være åpen om sin uro og de har et ønske om å kunne snakke med familien om dette. Dette er gjentakende for alle temapunktene i analysen. Åpenhet om det de ser og tenker på. Familiene skal vite det og det skal tas opp før du har løsningen. Åpenhet i forhold til sine observasjoner og tanker, men også åpenhet til det som skjer i samtalen med familien. *«Nei, jeg skriver aldri noe, aldri et stikkord, ingenting, heller ikke ved uro, det er helt blankt» (4).* Det påpekes av en informant at papirer kan være trigger til nervøsitet hos familien og gjøre det vanskelig å få et godt møte. Informanten beskriver at det kan fort oppleves som veldig alvorlig om du kommer med papirer.

Det å gå inn i en samtale med åpen holdning til det som kan komme uten å ha laget seg en konklusjon kommer også fram av materialet. Papirene kan bli et symbol på at her har vi gjort oss opp en mening allerede før dere har uttalt dere. Informantene beskriver at det å ha en åpen holdning i samtalen og ikke konkludere så fort kan gi nye tanker til hvordan gripe fatt i uroen i etterkant av å ha tematisert dette.

«Jeg liker veldig godt å ikke konkludere. Det skjer noe når vi ikke konkluderer. Vi går ut av en samtale og mye henger i luften, da begynner tankene å gå både hos oss og foreldrene» (4).

Oppsummering: Åpenhet er noe som går igjen i alle temaene i analysen. Åpenhet om informantenes uro for familiene, åpenhet til hva som kan skje i samtalen og det som skal skje etterpå. Skrevne papirer inn i et åpent møte kan noen ganger forstyrre den dialogiske prosessen.

Forsiktig råd og veiledning: Forsiktig råd og veiledning er noe flere av informantene nevner som hjelp til familiene når de har tatt opp ting som de er urolige for. Tolkninger av barnets adferd og uttrykk blir brukt for å foreslå tiltak. Da blir barnas behov løftet inn gjennom å fortelle hva de ser barnet trenger. Informantene beskriver at det «å snakke gjennom ungen» gir mulighet til veiledning uten at de peker på omsorgsrollen direkte og kritisk. En informant beskriver en situasjon der den største ungen hele tiden blir levert først mens pappaen har den minste på armen. Dette fører til at den største ikke får sagt farvel og blir overlatt til seg selv i garderoben hver dag. *«Det går an å snakke gjennom ungen. Du, det kan være godt å kjenne på at du er liten, kanskje hvis du sier det sånn så føler han sånn, om du en dag går på lille først og leverer så får du en god stund med han her etterpå» (1).*

Informantene beskriver å følge opp det de har tatt opp ting med familien. I dette er forsiktig råd og veiledning en del av oppfølgingen. Informantene gir familien ting å prøve på som kanskje kan gjøre det lettere for familien og ungen. Disse små oppgavene kan også fungerer som en måte og fortsette å ha dialogen med familien. En informant beskriver at hun gir familien noe som hun kan følge opp i barnehagen, da blir det lettere å se progresjon og de kan sammen ha et felles fokus.

«Og noen ganger om jeg er veldig urolig for at ungen ikke får de grensene for å være trygg rett og slett, så hvis jeg da snakker om det, bruker jeg jo å begynne med en eller annen ting de kan starte med så man kan gi tilbakemelding, på en måte kan vi få progresjon, vi klarer å se sammen og det har vært veldig funksjonelt, veldig ofte skjønner de at vi bare vil dem vel» (3).

Veiledning på gruppe nivå forteller en av informantene om. Informanten forteller om at å ta opp ting på større møter kan få en effekt inn i dialogen. Når barnehagen ser at mange

strever med det samme, så har en av informantene erfaring med å ta forsiktig råd og veiledning på større møter. Informanten beskriver at det kan skape et rom for familiene å treffes og se at andre strever med det samme kan ha en effekt på samhold i gruppen, men også at det blir lettere å ta opp ting.

«Ja, vi har jo tatt små drypp på foreldremøter, sånn som det her med robusthet, sånn at det er ikke farlig å bli lei seg for at du må gå med tynn-lue for at været krever ei tykk lue, det å stå i et nei, du får det ikke nå, det passer ikke i dag. Det å stå i ett nei» (2).

Det beskrives av informantene at dette er noe de tenker over før de snakker om det. De kaster ikke ut noe, men tenker over det før de går inn i situasjoner der de enten må tematisere noe på individnivå eller på kollektivt nivå. *«Men jeg må jobbe for å få det til, jeg må jobbe, også handler det om tillit og prøve å bevare den og veie ordene litt, hvordan sier jeg det» (1).*

Forsiktig råd og veiledning handler også om å tørre og spørre og tilby sin hjelp til familien. Dette kan være med å bidra til å komme i posisjon til dialog. Informantene beskriver å ha barnet også her i fokus og slipper å peke på at noen gjør noe feil. Det er en forsiktig måte å tilby råd og veiledning. Informantene beskriver at ved å ha barnet i fokus er det lettere å få forståelse for det de ser og også lettere fordi man har et felles mål.

«Vi bruker å spørre sånn, skjer det noe hjemme nå, er det noe spesielt som vi kan bidra med for ungens del bruker jeg å ha fokus på» (3).

Oppsummering: Forsiktig råd og veiledning er for informantene et ansvar de tar når de tar opp uro. Forsiktig råd og veiledning kan være med å styrke dialogen hvis det gjøres med omsorg så tilliten mellom barnehagen og familien bevares. Dette ser informantene på som sitt ansvar og de jobber for å få det til. Uro kan tematiseres ikke bare på individnivå, men også på gruppenivå. Det kan være med å bidra til et bedre fellesskap blant familiene og minske følelsen av å være den eneste som strever.

Positiv effekt: Når informantene har tatt opp uro opplever de ofte at det får positiv effekt både på samarbeidet og på familien. Flere av informantene beskriver at de opplever at familien blir glad og lettet over at noen ser utfordringene.

«Det er noe med å greie å tre inn i det og da har jeg ofte opplevd en lettelse at det er noen der som ser og du får bekreftet at du har helt rett. Ja, bare stikke litt hull på det» (1).

Å stikke hull på og tørre å ta opp ting er noe som går igjen i materialet. Den positive effekten av å ta opp uro får ikke bare utslag på dialogen mellom barnehage og familie, men også utslag på den som tar opp uroen. Den som har vært urolig og ikke helt vist hva det var, får også en bekreftelse på at det var en grunn for det. Dette gir positivt effekt på pedagogisk leders antagelser om uro, men også ønsket om å hjelpe.

«Det å være i forkant hele tiden er nøkkelen til et godt foreldresamarbeid, men også å få fatt på uroen og kan hjelpe dem, ja, for det og jobbe i barnehage er forebyggende på mange vis» (4).

Den positive effekten måles i den responsen informantene får av familien og om de kommer i posisjon til å tilby hjelp for eksempel i form av forsiktig råd og veiledning. Den positive effekten kan merkes på om det er lett eller vanskelig å få til en god dialog. *«dialogen er lettere å komme inn i nå» (2)*. Den positive effekten beskrives også som at dialogen går lettere etter å ha jobbet med den. *«Det jeg synes er finest med å kjenne foreldrene så godt, du kjenner de så godt at du veit hvordan du kan få dem til å prate» (4)*.

Den positive effekten kan også måles i responsen de får etter å ha tatt opp uro. Når det blir godt mottatt at uro blir tatt opp, blir det også lettere å ta opp uro en annen gang. Dette kan oppleves som en positiv effekt. *«Men jeg synes egentlig når jeg har tatt opp ting, så generelt så synes jeg at foreldrene er veldig ja, de synes det er bra vi tar opp ting» (3)*.

Oppsummering: «Positiv effekt» er det informantene måler om dialogen rundt uro har en positiv innvirkning på samarbeidet med familien. Det kan måles i responsen informantene får fra familien når de har tatt opp uro, om de får lov å hjelpe. En positiv effekt kan også være den tryggheten det gir informantene etter at de har tatt opp uro og de får svar på at det var grunn til uro.

4.3 Tryggheten i lang erfaring

Erfaringene til informantene har vært sentralt under analyseprosessen. Alle informantene hadde jobbet over ti år i barnehage. Det er gjennomgående i materialet at informantene finner trygghet i lang erfaring. Dette er relevant for problemstillingen. Erfaringen er et arbeidsverktøy for informantene og det sier noe om hvordan de bruker erfaringene sine som et arbeidsverktøy i møte med uroen. *«Da jeg var yngre, ikke utdanna og kanskje ikke så trygg, så kunne det være sånn at ungene fikk såpass adferdsproblemer så når vi til slutt tok kontakt med foreldrene så kunne de fortelle om ja f.eks. at de var flyttet fra hverandre og det var tre måneder siden» (4).*

«Jeg har jo jobba noen år så kanskje har jeg utøvd et slags skjema eller følere, jeg kjenner litt hva jeg ser etter. Kanskje har jeg lettere for å kjenne den uroen, jeg vet ikke» (1)

Informantene beskriver at det er lettere for dem i dag og ta opp uro tidlig, enn det det var tidlig i arbeidslivet. Tryggheten de har hjelper dem å være modig å tematisere uro, men de stoler også på den følelsen de har av uro før den er definert.

«Ja, jeg får en følelse og det bruk som regel å stemme altså» (1).

De har også en erfaring med at det er best å ta opp uro tidligst mulig for det kan utvikle seg til alvorlig bekymring.

«Å det trenger ikke å være de store tingene, men jeg tenker at hvis det her er noe som gjentar seg over tid så kan det fort bli de store tingene» (3).

Det er et ønske fra informantene om å hjelpe familiene tidligst mulig fordi de har en erfaring med at da kan man forebygge alvorligere situasjoner i familien. Informantene beskriver under intervjuene erfaringer der de ikke har fått tak i hva det var og at de senere etter barnehageslutt får vite at det var alvorlig omsorgsvikt i familien. Disse historiene kan oppleves som noe av bakgrunnen for at informantene ønsker å ta opp uro for familier tidligst mulig.

«Det er jo noen historier som setter seg mye mere enn andre som på en måte setter spor, som gjør at jeg, ja, gjør noe med meg senere» (1).

En av informantene (1) kaller disse historiene de skjulte historiene. De skjulte historiene er noe informantene beskriver som vonde og vanskelig å tenke på.

«Men jeg har ganske ferske historier i meg som egentlig gjør meg ganske vondt for det her burde jeg ha sett. Eller det burde jeg ha skjønt, forferdelig følelse» (1).

Erfaringene til informantene gir dem et varsko om at dette må tas opp og denne erfaringen er bygd på tidligere arbeidshistorier.

«Men jeg tror det er en modnings ting, for de færreste jeg kjenner synes det er artig å ta opp ting ja, som uro, som er vanskelig å definere» (3). Erfaringen sier også at det er ikke artig å ta opp uro, de færreste synes det. Erfaringen til informantene hjelper dem i å ta opp uro med familiene, det er en trygghet å ha gode erfaringer med dette, men erfaringen er ikke en hvilepute. *«hmmm, så det å jobbe med folk har ingen fasit, så selv om man har en rutine så er alle ulike» (4).*

Erfaringen viser at folk er ulike og at det ikke går an å lage en rutine på hvordan snakke med folk. Når informantene trenger støtte i sitt arbeide med uro, har de kunnskap om hvor de kan henvende seg for å få råd. Alle fire informanter nevner andre hjelpeinstanser og har erfaring med å bruke dem. *«Jeg oppsøker jo støtte og hjelp om jeg har behov for det og det er veldig ofte i lederteamet og styrer og jeg har gjort henvendelser til PPT, som også har vært innom meg. Jeg har drøftet problemstillinger og jeg har fått bekreftet, ja du er på rett spor ja sånn ville jeg ha gjort det eventuelt går det ikke så kan vi gjøre det sånn eller sånn» (1).*

Oppsummering: Det er en modningsprosess å ta opp uro. Det er lettere å ta opp uro når du har lengre erfaring. Erfaring er viktig for å føle trygghet i arbeidet med uro. Selv om du har lang erfaring betyr ikke det at det ikke kan være vanskelig å ta opp uro med familien. Men erfaringene viser at det er best for familien at det gripes tak i tidligst mulig så det ikke utvikler seg til å bli enda vanskeligere. De skjulte historiene, historiene som ikke kom fram før etter barnehageslutt er vonde å ha erfart, men kan fungere som en drivkraft til å fortsette å jobbe med tidlig uro.

5 DRØFTING AV FUNN

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene jeg fant gjennom analysen, og knytte det sammen med tidligere forskning, min forforståelse og teori som ble presentert i kap.2. Jeg presenterer funnene i tre hoved overskrifter. 1. Uro en mulighet til samarbeid. 2. Dialogen det viktige arbeidsredskapet. 3. Tryggheten i lang erfaring.

5.1 Uro en mulighet til samarbeid

Studiens funn viser at pedagogiske ledere ser på sitt arbeide med uro for familier som en mulighet til samarbeid. Studien viser at informantene finner veier til samarbeid med familien basert på sin uro. Når de opplever uro så bruker de dette til å gå nærmere familien og prøver å finne ut hvordan de kan hjelpe. Jeg drøfter temaet ved å beskrive hvordan informantene beskriver det å ha uro for en familie, hvordan de tar opp uroen med familien og belyser dette med teori og mine refleksjoner.

5.1.1 Å sette ord på uroen

Å forstå uro er vanskelig, spesielt når det ikke brukes som et begrep i barnehagen. Bekymring er en vanlig betegnelse for den følelsen man får når man begynner å lure på om en familie har det bra eller ikke. Informantene i min studie følte at ordet uro var et gjenkjennbart ord, og mange av informantene brukte ordet selv. Men bekymring er det ordet som er vanlig å bruke. Dette viser seg også i den faglitteraturen og tidligere forskning jeg benytter i oppgaven. Det er mye mer å finne om man bruker søkeord, bekymring. Uro eller urolig blir brukt i flere studier for å beskrive det første stadiet i en bekymringsprosess.

Ifølge Keilmann (2016) har en bekymringsprosess fem faser. De tre første er relevante for denne studien. Keilmann kaller den første fasen i en pedagogisk leders bekymringsprosess for individuell uro. Han beskriver denne fasen som et resultat av at pedagogiske ledere får en følelse av uro som kommer av tolkninger av tegn hos barnet, foreldrene eller andre forhold. Dette er ofte en fase det er vanskelig å sette ord på. Funnene i min studie knyttet til informantenes refleksjoner rundt uro kan gjenkjennes i Keilmans første fase.

Studiens funn viser at uro er først individuell. Refleksjon og indre dialog er viktig på dette stadiet. Informantene brukte ord som diffust, vanskelig å sette ord på, udefinert og lite handfast for å beskrive hva uro for familier innebar. Keilmann beskriver at den individuelle

uroen kan komme som et resultat av tolkning av tegn hos barnet, foreldrene eller andre forhold. Dette er også gjenkjennbart i min studie. Den viser at uro kan komme av tolkninger av situasjoner og observasjoner både av foreldre og barn. Garderobe situasjoner blir gjentatte ganger nevnt som en plass der observasjoner blir gjort av samspill og i dialog med familien. Et eksempel som ble nevnt var en situasjon der en far skulle levere storebror og lillebror på to forskjellige avdelinger. Far leverte alltid storebror først. Lillebror var på armen, så storebror måtte ofte greie seg selv. Han fikk ikke sagt ordentlig farvel med far, så avskjeden ble ofte vanskelig for storebror. Dette ble tatt opp med faren gjennom barnets adferd og behov. Det ble gitt et forslag om av å til å lever lillebror først, så storebror kunne få si ordentlig farvel til faren.

Keilmanns (2016) andre fase er kollektiv uro. Dette beskriver han som en fase der pedagogisk leder deler sin bekymring med kollegaer. Han beskriver dette som en viktig fase for den som er bekymret. Bekymringen kan enten tones ned eller bli forsterket av de tilbakemeldingene man får av andre. Bekymringen blir kollektivt tematisert, og det har betydning for hva som skjer videre. Min studie viser at det er vanlig å bruke kollegaer til drøfting av uro. Studien viser at pedagogiske ledere ikke er avhengig av hva andre mener for å gjøre noe med sin uro som for eksempel å invitere familien inn på samtale. Keilmann beskriver i sin studie at manglende støtte fra kollegaer og styrer kan virke svært destruktivt på veien videre. Han skriver at god respons fra kollegaer gir motivasjon til videre arbeid. Jeg spurte ikke om dette i intervjuene. Jeg kunne spurt direkte om hva informantene gjorde om ingen andre delte uroen. Tok de opp med foreldrene selv om ingen andre var urolig? Dette kan være en liten svakhet i studien min ved at dette ikke ble ordentlig belyst. Jeg kan også tolke det slik at informantene ikke var avhengig av andres meninger for å gjøre noe med uroen. Eller at å få negative tilbakemeldinger ikke var noe som var selvopplevd slik at de ikke hadde noen referansepunkter rundt dette. Om jeg hadde spurt kunne dette ha belyst flere sider rundt pedagogisk leders arbeid med uro.

Keilmanns Fase 3 er kollegial meningsdannelse. I denne fasen vil ulike kollegaer ha ulike meninger om situasjonen. Det løftes fram i denne fasen at uansett så har tilbakemelding en verdi om den er felles eller ikke. Keilmann trekker fram at tilbakemelding fra kollegaer vil kunne hjelpe deg å tenke kritisk på dine vurderinger så langt, og hjelpe deg å se flere perspektiver. Nå skal en vag og lite definert uro konkretiseres til en forståelig bekymring.

Informantene i min studie beskriver at de går tettere i dialog med familien i dette stadiet. De prøver å forstå, diskuterer med kollegaer og forbereder seg på hvordan ta uroen opp med familien. Studien viser at å snakke med kollegaer er en del av arbeidskulturen i barnehagen. Det er vanlig og undre seg sammen. Min studie viser at uro ble raskt tatt opp med familien. Dette er ulikt fra Keilmans studie der jeg tolker at det er en ganske lang prosess før foreldrene blir involvert. Dette kan også handle om at å melde til barnevernet er alvorligere og krever mer forarbeid.

Uro kan også ha varierende styrke. I Uro- metoden (2006) kalles dette bekymringssoner. Uroen deles inn fra å ikke være urolig, liten uro, grå sonen til stor uro. I grå sonen har uroen vokst slik at ansatte begynner å lure på om egne ressurser er nok, og om det må kobles på tilleggs ressurser. Dette er gjenkjennbart også i min studie. Informantene beskriver varierende grad av uro. Stor uro kan ofte komme av at de har hatt mange samtaler med familien, blitt enige om tiltak, og situasjonen i familien forblir uendret. Studien viser at mangel på respons fra familien skaper uro. Det skaper uro når familien ikke responderer på ting barnehagen tar opp over tid. I en samtale med et annet menneske er vi avhengig av respons for at vi skal føle den andre mottar det vi sier. Studiens funn viser at gir familien lite eller ingen respons på ting som blir tatt opp, så skaper dette uro hos pedagogisk leder.

Ifølge Seikulla og Arnkil (2013) kan en av årsakene til at det er vanskelig å sette ord på uro er fordi det kan sette relasjonene vi er en del av i fare. Vår fornemmelse henger sammen med relasjonen vi har til andre mennesker og det er vi ofte helt ubevist eksperter på. Det er essensielt for oss mennesker å være gode på dette. Det hjelper oss i å tolke andres reaksjoner og konsekvenser av handlinger. I en barnehage er det mange relasjoner. Studien min viser at kommunikasjon er viktig for å ha en god relasjon til familiene. I kommunikasjon med andre kommuniserer vi alltid på flere nivåer. Vi kommuniserer på innholdet i samtalen, og indirekte på hvordan vi ser forholdet vårt. Er vi venner eller konkurrenter (Ulleberg & jensen, 2019). Min forforståelse før jeg startet studien, var nettopp det at jeg opplever at uro er vanskelig å sette ord på for oss samarbeider med familier. Vi er redde for å såre, ta feil og at det skal bli oppfattet som et angrep om vi tar uroen opp med dem det gjelder. Relasjonen vi har til familien kan påvirkes. Uro kan dermed ofte ordløs, fordi vi kanskje ubevist holder den igjen fordi relasjonene vi er i kan være i fare.

Studien viser at informantene ofte får en fornemmelse av at det er «noe». Denne fornemmelsen blir benevnt som en magefølelse. Å stole på en magefølelse eller en fornemmelse kan også kjennes usikkert ut. En av informantene sier det kan være vanskelig å få forståelse for en magefølelse. Hvis man leter etter en forklaring og en årsak på hva dette er, så er en magefølelse ikke et bevis. Dette kan stamme fra årsak-virkning tenkningen, der vi leter etter en sannhet, forklaring og skylden (Ulleberg & Jensen, 2019). Det kan da bli vanskelig og bære et ansvar basert på en magefølelse. Det gjelder ikke for det er ikke synlig.

Ifølge Nordlie (2016) opplevde barnehagelærere at det er en privat sak å streve på hjemmebane og at det er vanskelig å blande seg inn i familienes strevsomme historier. Informantene i Nordlies studie kunne fortelle at de ofte merket det på barnets adferd om det var vanskelig hjemme. Jeg kan tolke det slik at om vi som profesjonell ikke føler vi har noe med familiens privatliv, så kan uroen ofte bli ordløs. Vi sier ingenting om det vi kjenner på for vi har ikke noe med det. Ofte kategoriserer vi våre observasjoner i ulike grupper. På noen står det privatliv, andre fag og en kategori står det ting jeg uansett ikke har noe med (Hårtveit et al., 2019, s, 241). Hvis pedagogisk leder kategoriserer sine observasjoner av familier som strever i boksen for det har jeg ikke noe med, så nevnes ikke uroen. Min studie viser at de pedagogiske lederne tar opp uro raskt med familien. Dette er forskjellig fra funnene til Nordlien (2016).

Jeg stiller spørsmål ved dette ordløse. Går det an å ikke kommunisere om sin egen uro? Ifølge Watzlawich, Bavelas og Jackson er ikke dette mulig (Ulleberg & Jensen, 2019). Dette ordløse kan kommuniseres ut til familien uten at vi er bevisste det. Det analoge språket vårt i form av et ekstra blick, nærvær, vi kommer oftere i garderoben eller stillhet som rommer noe usagt. Ifølge Nordliens (2016) studie blir det ofte ikke sagt noe fra barnehagelærers side om uro for hjemmesituasjonen. Ifølge systemisk kommunikasjons teori kommuniseres dette ut allikevel uten ord. Uro kan være vanskelig å sette ord på, men vi kommuniserer den ut på andre måter en med ord. Hvordan familien kanskje kjenner på denne ordløse uroen er ikke en del av denne studien, men det er et interessant synspunkt å kunne forske videre på.

5.1.2 Å ta opp uro

Studiens funn viser at pedagogiske ledere forbereder seg før uroen blir tatt opp med familien. Forberedelse handler om å tenke over ordvalg, gå i en indre dialog med seg selv og diskutere med kollegaer. Studiens funn viser at å tenke over ordvalg handler om et ønske å ta opp uro med familien på en forståelsesfull måte, slik at familien ikke føler seg angrepet eller mistenkeliggjort. Det handler om respekt for menneskene og ønske om å få til en dialog. Seikulla og Arnkil (2013) beskriver at jo tidligere man tar opp uro, jo større sjanse er det for at man kan hindre uønsket forløp. Jo lengre man venter med å ta opp uro, jo større sjanse er det for at den som er urolig buser ut med problemet. Min studie viser at det var veldig lav terskel for informanter å ta opp uro med familien. Dette til tross for at de ikke helt viste hva det var. Jeg tolker det slik at når de undrer seg over noe blir dette tatt opp som en undring uten at de har gjort seg opp en konklusjon om hva det var. Studien viser at informantene var kritiske til sine egne vurderinger. De tok det ikke som en selvfølge at de hadde forstått det korrekt. Anderson (2019) betrakter kunnskap som en felles konstruksjon. Hvis vi forstår uroen som det som det skal skapes kunnskap rundt, så fremholder Anderson at sannheter, overbevisninger, verdier, ekspertise rundt uroen må skapes i et fellesskap og samspill mellom mennesker (s, 203). Min studie viser at pedagogiske ledere har en dialogisk innstilling til det å ta opp uro med familien. Seikulla og Arnkil (2013) sier at i åpne samtaler må den profesjonelle legge til rette for en felles prosess når man foreløpig ikke kjenner løsninger på problemene (s, 61-62). Å møte familien med en dialogisk innstilling og skape rom for en felles prosess er en naturlig arbeidsmåte for informantene i min studie.

Uro-metoden (Eriksson & Arnkil, 2006) tilbyr en reflektert dialogisk prosess som er bevisstgjørende og synliggjør ansvaret du som arbeider med barn har. Metoden hjelper deg å ta opp uro på en respektfull måte. Uro-metoden benyttes ikke i kommunen hvor informantene arbeidet. Det har aldri heller vært gitt opplæring knyttet til metoden. Det er mange likhetstrekk ved arbeidsmåten til informanter i min studie, og det som beskrives i Uro-metoden. Refleksjon før du tar opp uroen med familien er et viktig punkt i metoden. Tenk over din uro. Tenk over hvor i ditt arbeide med barnet trenger du foreldrenes hjelp for å støtte barnet. Tenk over hva som fungerer bra i arbeidet med barnet. Når du kjenner at du kan nærme deg temaet på en respektfull måte, så er du klar for å ta opp din uro (Eriksson & Arnkil, 2006). Studien min viser at uroen blir reflektert over før den blir tatt opp med

familien. Det vurderes hvordan familien vil ta imot denne informasjonen og hvordan kan det snakkes om slik at det er nyttig for barnet og familien. Studien viser at uroen blir tematisert raskt til familien. Uroen er ordløs i en kort tid. Å ta opp uro har et tidsperspektiv i mitt datamateriale. Informantene brukte setninger som: «Ting kan ligge og ulme, best å ta det med en gang. Tidlig i prosessen ta folk med. Snakk alltid med foreldrene». Studien viser at det er et bevist valg å ta opp uro tidlig. Å være urolig og å ta opp uro oppfattes som en del av ansvaret en pedagogisk leder har.

Studien viser at informantene reflekterer over hvordan det ville kjennes ut hvis det var de som opplevde at uro ikke ble tatt opp gjeldene egen familie. Informantene får gjenklang fra eget liv. De bruker resonansen til å ta avgjørelser for videre samarbeid med familien (Ulleberg & Jensen, s, 352). Dette er annerledes enn i funnene til Nordliens (2016) studie. Jeg tolker den studien slik at pedagogiske ledere kanskje ikke spurte familien om de strever, fordi det var vanskelig å gjøre det. Jeg tenker dette er to funn i to ulike studier som er viktig. Det forteller meg at det er ulike praksiser i ulike barnehager.

Min studie viser at uro for familier kommer av noe. Funnene på hva uro kommer av er endring, en følelse, respons og det å ikke vite. Urometoden (2006) er en spørsmålsdrevet prosess som kan være med å bevisstgjøre deg som skal ta opp uroen. Å vite hva du er urolig for kan hjelpe deg å tenke over hvordan du kan uttale din uro på en måte som foreldrene ikke tar som kritikk eller beskyldninger. Du skal i denne prosessen tenke over hvordan du kan ta uroen opp så det kan bidra til samarbeid og dialog. I min studie bruker informantene barnets stemme bevisst for det kan være lettere å få positiv respons for uroen da. En informant forteller om ei jente som i barnehagen beskriver at hun ikke vil være hjemme for mamma og pappa krangler sånn. Gjentatte utsagn fra barnet gjør at informanten tar det opp med foreldrene. Hun forteller om barnets utsagn og beskriver hvordan barnet har det. Hun får bekreftet at det stemmer, det er vanskelig hjemme. Å finne familiens ressurs i Urometoden handler om å få til et samarbeid som støtter barnet. Hvis man får til å kombinere tiltak med at de ansatte i en barnehage er spesialister på barns utvikling, og familien er spesialister på sitt eget liv så kan barnets situasjon snu og bli bedre (2006).

Studien min viser at pedagogisk leder bruker barnets adferd og uttrykk for å foreslå tiltak hjemme. En informant beskriver at hun bruker å foreslå små tiltak til familien så de sammen

kan se etter progresjon hos barnet både hjemme og i barnehagen. Ved et felles tiltak unngår hun å peke på at familien gjør feil, og de kan støtte hverandre ved å møtes jevnlig for evaluering. Eriksson og Arnkil skriver at hjelp er en kombinasjon av støtte og kontroll. De påstår at ansatte ofte ser på sin oppgave å støtte ikke kontrollere. De sier at et godt samarbeid rundt barnet trenger begge (2006). Når barnehagen har tatt opp uroen med familien kan støtten bestå av å vise forståelse, samle ressursene rundt familien og fremme nye ideer. Kontrollen kan være å lede møter, se til at det de blir enige om blir evaluert og at det blir orden på uroen.

5.2 Dialogen – det viktige arbeidsredskapet

Dialogen det viktige arbeidsredskapet er et funn i min studie som forteller om hvordan pedagogisk leder arbeider når uro for familier forekommer. Dialogen med familien er arbeidsredskapet som brukes når uro skal tas opp. Dialog i denne studien er et personlig møte mellom barnehagen og familien. Det omfatter viljen til å lytte, og møte familien som subjekter, være åpen og å lytte til ulike synspunkter på hva uroen kan bety, og forståes som (Ulleberg & Jensen, 2019, s. 208).

5.2.1 Profesjonelt språk eller dagligspråk

Studien beskriver at å arbeide med relasjonen til familien er en kontinuerlig jobb. En informant beskriver at for å bygge tillit så må man jobbe med kommunikasjonen, og dialogen hele tiden. Hun beskriver at det å ha et profesjonelt språk kan skape stor avstand mellom barnehageansatte og foreldre. Hun tenkte det var bedre å bruke et folkelig språk. Det blir også lettere for familiene å ta opp misnøye med barnehagen om det språket som brukes er folkelig. Tom Andersen (Vandring og veiskiller, 2021) beskriver det han kaller de profesjonelles fagspråk og klientenes dagligspråk. Ved å bruke et dagligspråk i møte med klienter erfarte han at det er et språk som retter seg mot muligheter og forandringer. Dagligspråket er mindre statisk enn ekspert språket. Ved å bruke folks dagligspråk er det lettere for klientene og fortelle, og lettere for de profesjonelle og stille spørsmål (Vandring og veiskiller, 2021). Denne måten å tenke om språket man bruker i en samtale kan man finne igjen i beskrivelser av en dialogisk prosess. Et av punktene i Uro- metoden er at når du har samtale med foreldrene vær fleksibel og lytt. Når du ikke er mekanisk, men bryr deg så er det lettere å få til en dialog. Det mekaniske språket eller det profesjonelle språket kan skape

avstand til familien. Studien min beskriver at informantene bruker mye av seg selv i samtale med familien, og at de har erfart på seg selv og i møte med familien hva som fungerer. Jeg opplever at informantene har kunnskap om å skape en god dialog med en familie. En informant sier at barnehagen skal ikke drive med familieterapi eller rådgiving, men viktig å ha kunnskap om det å ha samtale for å skape en god dialog med foreldrene. Det er bedre å bruke et folkelig språk når du er i samtale med familien er kunnskap som informantene har. I åpne samtaler er det viktig at de profesjonelle tenker over hvordan de ordlegger seg. Ved å bruke ord og vendinger som familien kan kjenne igjen kan man sammen finne et nytt felles språk for erfaringer som ikke har blitt snakket om før (Seikulla & Arnkil, 2013).

Anderson (2019) beskriver at i en samarbeidende-dialogisk praksis, er en filosofisk holdning viktig i møte med klienter som profesjonelle møter. En filosofisk holdning innebærer at den profesjonelle ikke ser på seg selv som ekspert som har alle de rette svarene, og møter klientene med åpenhet og nysgjerrighet. I møte med andre mennesker kan den profesjonelle invitere inn til gjensidig utforskning av det som det snakkes om. Den profesjonelle må ha kunnskap om hvordan de kan inviterer inn andre og engasjere i samarbeidende relasjoner og dialogiske samtaler (Anderson, 2019, s, 203-209). Min studie beskriver at å ta opp uro med familien, har mange elementer fra den samarbeidende og dialogiske tilnærmingen. Åpenhet er et ord som går igjen i studien. Åpenhet til temaer i samtalen og åpenhet til familien om hva de er urolige for. Studien viser at det er viktig å gå inn i en samtale med en åpen holdning til det som skal snakkes om. En grunnleggende ide i en sosial konstruksjonistisk tilnærming, er at gjennom å kommunisere med hverandre så skaper vi sammen den verden vi lever i (Gergen & Gergen, 2016). I et sosial konstruksjonistisk perspektiv ligger det mange muligheter i en samtale mellom barnehage og familien. Det gir deltakerne mulighet til å lytte og prøve og forstå hverandre, og slik kan de konstruere og finne veier videre sammen. Studien viser at når den profesjonelle tar ansvar for å lede en åpen samtale, blir det lettere og få til en dialog med familien og man unngår en strategisk tilnærming.

5.2.2 Makten i papirene

I studien kom det fram at papirer inn i samtalen kan stenge for dialogen. En informant mente at når man ikke har med seg papirer viser man en mere åpen tilnærming til hva som kan snakkes om her. Studien viser til at papirer kan stenge for dialogen, og det kan bli en

monolog der barnehagen har mest å si. Anderson (2003) sier at i en monolog gir ikke deltakerne hverandre mulighet til å være i samtalen. Det blir ikke plass til felles undersøkelse, det blir plass til et perspektiv av gangen (s, 164). Papirene kan også bli sett på som et makt symbol som kan stenge for åpenheten i samtalen. Jeg forstår det slik at papirene blir en kontekstmarkør, der den som eier papirene også eier makta om hva som skal snakkes om i dette rommet (Ulleberg & Jensen, 2019). Anderson (2019) sier hun ikke tar notater under en samtale. Hun vil gi sine klienter full oppmerksomhet, og ta notater under en samtale kan gjøre at hun overhører noe og mister informasjon (s, 171). I Nordliens (2016) studie fortalte informantene at det var vanlig at barnehagen fylte ut en «smørbrøddliste» med diverse punkter som utgangspunkt for en foreldresamtale. Hva papirer gjør med en samtale kan oppfattes ulikt av de som deltar. I faglitteraturen oppfordres det til at den profesjonelle er bevist papirenes makt både som kontekstmarkør, men også hva papirene gjør med deg som leder samtalen. En ferdig «smørbrøddliste» kan stenge for at du som profesjonell er åpen for andre temaer i samtalen enn det som står på papiret. Men det kan også hjelpe deg å huske på ting du ønsker å ta opp. Gjennom å analysere og drøfte sin profesjonelle praksis systematisk, dannes erfaring som utvikles til skjønn. Usikkerhet, kompleksitet og utøvelse av skjønn er kjennetegn ved en profesjonsutøvelse (Ulleberg & Jensen, 2019, s, 180-181).

I dialogiske relasjoner må man også vurdere maktrelasjonen. Det kan være lett for den som tar opp uroen å gjøre et strategisk forsøk på å få familien til å forandre seg (Seikulla & Arnkil, 2013, s, 83). Studiens funn forteller meg at arbeidsredskapet for å ta opp uro er dialogen, og at pedagogiske ledere har en reflektert holdning til hvordan de kan påvirke dialogen både med sin fagkunnskap og hvordan formidle den. Funnene viser at pedagogiske ledere er beviste sin rolle, sin påvirknings kraft og også sitt ansvar ovenfor å hjelpe familiene.

I studiens funn kommer det fram to motpoler til å ha med seg styrer inn i samtale ved uro. En pol som sier at å ta med styrer viser at man tar uroen på alvor og at barnehagen ønsker å hjelpe. Den andre polen som sier at styrer er et makt symbol og stiller kritiske spørsmål til hva styrers deltagelse i samtaler med familien kan gjøre med tanke på åpenhet og dialogen. Jeg tenker at dette ikke behøver å være motpoler. Begge synspunkt inngår i å være bevisst de valg man tar i en profesjonell praksis. Jeg mener det er barnehagens ansvar å bruke begge perspektivene for å kunne ta avgjørelser basert på hva som er best i hver enkelt

situasjon. Det kan være at i en gråsonerbekymring, så kan styrer fungerer som en tilleggs resurs i samarbeide med familien når uroen er veldig stor. I monologisk logikk er det et hierarki over hva slags stemmer som blir hørt og har mest å si (Seikulla og Arnkil,2013, s,116). I et møte med en slik logikk kan man gå ut ifra at styrers stemme vil ha mest å si. Hvordan pedagogisk leder og styrer opptrer som profesjonell og kommuniserer ut til familiene om sin fagkunnskap har betydning for hvordan relasjonen til familien blir. I Uro-metoden (2006) beskrives det at det er viktig å tenke på hjelp som en kombinasjon av støtte og kontroll. Om man skal få til å kombinere disse to er det viktig å reflektere over hvordan familien eventuelt oppfatter den ansatte. Når man blir bevisst sin egen posisjon i relasjonen er det lettere å vite når familien føler seg truet og når de føler seg støttet (s, 35-36). Styrer og pedagogisk leder har ulike roller i en barnehage. Det kom fram fra min studie at informantene ikke brukte å ha styrer med seg inn i samtaler om uro. Andre kollegaer fra avdelingen kunne delta, men det er ikke vanlig praksis å ha med seg styrer. Når styrer er med, er det i spesielle situasjoner der det er alvorlig bekymring for barnet.

5.2.3 Forsiktig råd og veiledning

Studiens funn viser at det kan åpne seg en mulighet for å gi familien veiledning etter at barnehagen har tatt opp uroen med familien. Jeg har kalt det forsiktig råd og veiledning. Forsiktig råd og veiledning er en sammensmelting av alt det informantene har erfart, det de ser er vanskelig for familien og slik de forstår det er godt å bli møtt. Forsiktig råd og veiledning har dialogen som et grunnelement når den blir praktisert. Seikulla og Arnkil (2013) skriver at en dialogisk innstilling er viktig når man leder åpne samtaler. Men uro har en tendens til å åpne for strategiske heller enn dialogiske relasjoner. Funnene i studien viser at det er naturlig for pedagogisk leder å ha en åpen innstilling til samtalen med familien, og at de tar ansvar for å hjelpe familiene. Men familien må ønske hjelp. Studien viser også at om familien avviser uroen blir det vanskelig å gi veiledning. Forsiktig råd og veiledning er en mulighet som åpner seg når det er dialog mellom barnehagen og familien. Ulleberg og Jensen (2019) fremhever forskjellen på å be om hjelp eller å bli påtvungen hjelp, og at dette påvirker relasjonen og kommunikasjonen til familien. Studiens funn viser at informantene er beviste sitt profesjonelle ansvarsområde og prøver å balansere dette i møte med familiens behov.

Barnestemmen som er nevnt tidligere brukes i forsiktig råd og veiledning. Ofte gis det gjennom å snakke om barnet og hva det trenger. Dette er en av målsetningene i Urometoden å skape en allianse som støtter barnet (Eriksson & Arnkil, 2006). Studien min viser til flere eksempler der pedagogisk leder skaper slike allianser. Et eksempel er et foreldrepar som forteller at de har en dårlig periode i parforholdet. Dette gjør det lettere for pedagogisk leder og forstå barnets reaksjoner. Hun kan støtte familien på en god måte ved å vise forståelse og åpenhet for at familien har en vanskelig periode. En fare med å vise for mye forståelse kan føre til at den profesjonelle er med på å opprettholde problemene til familien. Dette skjer ved at man blir blind og tilbyr samme støtten uten at det skjer en forandring til det bedre for barnet (Eriksson & Arnkil, 2006). I åpne samtaler er et viktig moment og bringe inn troverdige håp. Når familien har det vanskelig kan konkrete virkelighetsnære innspill fra profesjonelle gi mulighet til endring i positiv retning (Seikulla & Arnkil, 2013). I min studie kom det fram at informantene ga familiene små tips til hjelp hjemme. Dermed kunne de gi tilbakemelding til familien når de så positiv endring hos barnet i barnehagen. Dette skaper håp om at uroen kan bli bedre. Det er også et eksempel på å gi passelig støtte til familien, og ta ansvar for arbeidet rundt uroen.

5.3 Tryggheten i lang erfaring

Jeg har gjort et strategisk utvalg av informanter og intervjuet erfarne pedagogiske ledere i barnehagen. Studiens funn viser at lang erfaring er en trygghet i arbeidet med uro for familier. Informantene hadde et bevisst forhold til hvordan de arbeidet med dette i sin praksis i barnehagen. Tryggheten kom av mange års erfaring og arbeide med familier. Gjennom den lange erfaringen har informantene utarbeidet en måte å jobbe og møte uro på.

Studios funn forteller at å jobbe med uro er annerledes med mange års erfaring, kontra da informantene var nyutdannet. Funnene viser at det er lettere å ta opp uro tidlig når man har erfaring. Studien beskriver at i starten av arbeidskarrieren kunne informantene vente lenge med å ta opp uro, og at det da ble vanskeligere for familiene. Studiens funn viser at erfaringene hjelper informantene og ta opp uro. Dette er funn basert på de erfaringene informantene har gjort seg over år. Studiens funn viser at informantene hadde mange

historier der de fikk vite etter barnehageslutt at det var en alvorligere familiesituasjon enn det som kom fram under barnehage tiden. En informant betegner disse historiene som de skjulte historiene. De skjulte historiene beskrives som vanskelig og vonde å tenke på. Det er vanskelig å stå i uroen når man ikke får informasjon om uroen er berettiget eller om det er bare en «tulle-uro» som en av informantene kalte det. Studien beskriver at de skjulte historiene fungerer som en kraft å jobbe for en god dialog med familiene, og for å ta opp uro tidlig. Seikulla og Arnkil (2013) beskriver at å ha en dialogisk innstilling som profesjonell innebærer å ha toleranse for usikkerhet. Studiens funn viser til at selv om du som profesjonell har masse erfaring, kan det oppleves vanskelig å holde ut uroen. Informantene i studien opplever det som utfordrende å ikke vite, og de skjulte historiene er vonde. Studiens funn viser til at for å holde ut uro er faglig støtte viktig for informantene.

5.3.1 Faglig støtte

Det kommer fram i studiens funn at informantene ønsker og henter inn eksterne drøftings partnere når de har behov for det. Informantene beskriver at når man gjentatte ganger har tatt opp uro, og ikke fått respons på at familien forstår eller tar det alvorlig så kan uroen øke betraktelig. Dette er å kjenne igjen i gråsonebekymringene i Uro-metoden (2006). Å ha noen utenfor barnehagen som man kan diskutere med er et ønske fra alle informantene, spesielt i disse situasjonene. Det å ha noen å drøfte med kan styrke personalet til å ta opp uro og snakke med familiene, og få bekreftet at det er bra å ta opp uroen. Alle informantene beskriver at de snakker med noen utenfor barnehagen, og at dette er nyttig.

Studien viser til at det skaper trygghet å hente inn noen med annen fagkompetanse enn det de selv har. Dette er også nevnt som et tiltak i Nordliens (2016) studie. Nordlien skiver hun er nysgjerrig på om en familieterapeut tilknyttet barnehagen ville vært en ressurs i arbeidet med det utfordrende foreldresamarbeidet. Jeg kjenner på samme nysgjerrighet som Nordlien. Kunne annen fagkompetanse inn i barnehagen vært med på å styrke barnehagens arbeid med uro. Funn i min studie viser at det er en trygghet i arbeide med uro å ha hjelpetjenestene i ryggen. Jeg tenker dette er et viktig funn i min studie. Uro for familier kan være lettere å arbeide med når du har en annen faginstans å drøfte med, men også utvidet hjelpe til familiene. Dette er også basert på informantenes erfaring. De har erfaring med at det er nyttig å drøfte med andre, og de vet hvor de kan henvende seg. Det er også viktig for tryggheten å kunne henvise familien videre til hjelpetjenester.

6 AVSLUTNING

Jeg avslutter studien med å gjøre noen korte vurderinger av mitt arbeide. Jeg gjør det ved å se på studiens mulige svakheter. Videre gir jeg en vurdering av studiens vitenskapelige kvalitet og så avslutter jeg med oppsummering under avsluttende refleksjoner.

6.1 Studiens mulige svakheter

Mye av teorien jeg har valgt er teori utarbeidet etter kunnskap og erfaringer fra et psykiatriske arbeidsfelt. Som beskrevet innledningsvis så springer familieterapiens opprinnelse fra psykoterapi og adferdsterapi på 50-tallet. Jeg har i min studie prøvd å oversette teoretiske perspektiver fra familieterapien til praksisen i barnehagen. Dette har jeg gjort ut fra studiens funn, men også med et ønske om å utfordre forståelsen for hva et familiearbeid er og hvor dette arbeidet skjer. Ved å utelukke teori fra barnehagefeltet inn i studien kan dette føre til svakheter ved den helhetlige forståelsen for barnehagens arbeidshverdag. Jeg har brukt mye tid på å lete etter relevant forskning til min studie, men resultatet er noe tynt. I etterkant kan jeg lure på om studien ville bli belyst med en mer helhetlig forståelse ved å hente teori fra barnehagefeltet. Så dette er en mulig svakhet i min studie. Studien blir kanskje stående i midten av to arbeidsfelt og man kan stille spørsmål ved hvor den egentlig tilhører. Jeg tenker dette er essensen i hva systemisk familieterapi representerer for meg. Mangfoldet med den systemisk tenkning som kan brukes i ulike arbeidsfelt.

I barnehagen er det ofte et mangfold av personer som jobber som har ulik utdanning og erfaring. Jeg løfter fram de med lengst erfaring. Relasjoner til andre mennesker er ikke mekanisk og en ansatt med lite erfaring kan også få en sterk relasjon til en familie som familien opplever som trygt. Utvalget i denne studien var på pedagogiske ledere med lang erfaring. Min studie beskriver ikke mangfoldet av ansatte en barnehage kan ha. Jeg begrunner valget mitt innledningsvis, men synes det er viktig å få frem at selv om denne studiens funn definerer lang erfaring som et viktig bidrag inn i arbeidet med uro for familier, så er ikke det entydig med at man kan konkludere eller utelukke at ansatte uten erfaring kan arbeide med uro. Derfor tenker jeg at dette er en svakhet med min studie fordi jeg har utvalget på en spesiell faggruppe i barnehagen og ikke alle.

Det er en svakhet i min studie når det gjelder oppfølging i etterkant. Jeg spurte ikke direkte om hvordan pedagogiske ledere følger opp samarbeidet etterpå. Jeg har vært mest opptatt av å få informasjon fra informantene om de merker en forskjell etter å ha tatt opp uro og beskrivelser av denne forskjellen. Men effekten av å ta opp uro blir tematisert i materialet og dette har jeg prøvd å beskrive da det også svarer på forskningsspørsmålet – hva skjer med dialogen etter å ha tatt opp uro?

6.2 Vurdering av studiens vitenskapelige kvalitet

Jeg har forsøkt gjennom den skriftlige fremstillingen av forsknings og analyseprosessen å gi en detaljert og åpen beskrivelse av arbeidet. Dette for at min studie skal være pålitelig (Johannessen et al., 2021). Jeg har underveis i prosjektet skrevet notater slik at det under skrivingen skulle være lett å hente tilbake informasjon om arbeidet mitt. På denne måten kunne jeg gjengi prosessen slik den var.

Jeg har i denne studien ønsket å undersøke og utvide min forståelse for informanter og høre deres subjektive opplevelser og refleksjoner om et gitt tema. Troverdighet dreier seg om metoden undersøker det den sier den skal undersøkes (Johannessen, et al., 2021). Ved å presentere funn og knytte det opp mot det informantene har sagt, har jeg prøvd å vise hvordan jeg kom fram til de ulike funnene. Ved å drøfte funn opp mot teori og mine diskusjoner så har jeg prøvd å være transparent og synliggjøre mine valg for å gjøre studien troverdig.

Er min studie overførbart til andre sammenhenger er et spørsmål å stille for å vurdere overførbarheten til undersøkelsen (Johannessen et al., 2021, s. 258). Det strategiske utvalget med eldre erfarne pedagoger utelukker yngre uerfarne i min studie. Foreldreperspektivet i min studie er lite med. Dette utelukker flere stemmer fra barnehagens brukere og arbeidsgruppe, men studien min sier også noe generelt om arbeidet med uro for familier. Dette kan være overførbart til andre yrkes grupper som jobber med familier som for eksempel.

Studiens bekreftbarhet kan styrkes ved at jeg er selvkritisk til hvordan forsknings prosjektet er gjennomført (Johannessen el al., 2021). Jeg har i det skriftlige arbeidet gjort kritiske refleksjoner av valg jeg har gjort som for eksempel etter analyseprosessen. Leser kan følge

og vurdere disse. Jeg har dessverre ikke invitert informantene til å lese og komme med innspill til mine fortolkninger. Jeg kunne spurt om informantene kunne delta i dette arbeidet før intervjuene ble gjort som en del av invitasjonen til å være informant i studien. Min strategi for å gjøre studien bekreftbar har vært å synliggjøre mine beslutninger i hele forskningsprosessen.

6.3 Avsluttende refleksjoner

Denne studien har som hensikt å skape større forståelse for hvordan pedagogiske ledere jobber når de har uro for en familie. Med bakgrunn av informantenes beskrivelser har jeg prøvd å synliggjøre deres arbeidsprosess når de har uro for en familie. Studiens funn viser at det å ha en åpen og reflektert holdning til sin egen uro kan gjøre samtalene med familiene lettere. Funnene viser at dialog er et arbeidsverktøy i samtale med familien. Dialogen er grunnlaget for at relasjonen barnehagen og familien har tåler uro og samtaler om den. Dialogen kan også bidra til at barnehagen får mulighet til å gi forsiktig råd og veiledning til familien. Pedagogene i studien hadde lang arbeidserfaring i barnehagen og dette er en trygghet og støtte i arbeidet med uro. Studiens funn viser at støtte fra eksterne hjelpetjenester er viktig når pedagogene trenger å drøfte uro eller å henvise familien til hjelpetjenester.

Funnene i min studie ledet meg til teori om åpen dialog og samarbeidende tilnærminger. Disse teoriene kan belyse samtaleprosesser der den profesjonelle har som ønske om å invitere inn til felles refleksjon rundt vanskelige temaer og unngå strategiske tilnærming der det finnes ett fasit svar på utfordringene. Jeg syns funnene i studien min fikk mye bekreftelse i teorien jeg har valgt ut. Bekreftelse knyttet opp mot kompleksiteten ved å jobbe med uro og bekreftelse på at informantene jobber åpent og dialogisk når de har uro for en familie. Når det gjelder tidligere forskning har jeg funnet lite på temaet arbeid med uro. Men jeg tenker at dette er et funn i seg selv. Tidligere forskning på bekymring og samarbeid opp mot barnevernstjenesten fant jeg mye på. Kanskje kan min studie og funnene være med å skape kunnskap om barnehagens arbeid med uro for familier?

Jeg har med denne studien gjort funn på hvordan barnehager arbeider med uro og dette kan knyttes opp mot oppvekstreformen og det arbeidet kommunene skal gjøre for å jobbe bedre med forebygging. Derfor tenker jeg mine funn er av betydning for videre forskning. Det er

mye å bygge videre på. Jeg har ikke trukket inn diskursene om hva et «normalt» familie liv er. Jeg tenker at uro også kommer av noe som vi opplever som ikke normalt. Et diskursivt blikk inn på urobegrepet i forhold til familie livet kunne vært interessant å se nærmere på. Et annet perspektiv er foreldreperspektivet. Hvordan er det for foreldrene å delta i samtaler med barnehagen om uro? Å intervju foreldrene ville utvidet kunnskapen rundt arbeidet med uro for familier. Dette kunne vært svært nyttig for oss som møter familier i vår praksis.

LITTERATURLISTE

Andersen, T. (2015). *Reflekterende prosesser-samtaler og samtaler om samtalerne* (3.utg). Dansk Psykologisk Forlag.

Anderson, H. (2019). *Samtale, sprog og terapi-et postmoderne perspektiv* (5.utg). Hans Reitzels forlag.

Andersen, T. (2021). *Vandringer og veiskiller* (1.utg.). Fagbokforlaget. Bearbeidet og redigert av Magnus Hald, Bengt Karlsson og Rolf Sundet.

Anderson, H. (2019). Samarbeidende-dialogisk familieterapi. Lorås, L. & Ness, O. (red), *Håndbok i Familieterapi*. (1.utg., s. 199-212). Fagbokforlaget.

Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis- a practical guide*. SAGE Publications Inc.

Braun, V. & Clarke, V. (publiseringstidspunkt: 01.02.2019). *Thematic analysis-an introduction*.

<https://www.youtube.com/watch?v=5zFcC10vOVY>

de Flon, H. (2019). Hva er familieterapi. Lorås, L. & Ness, O. (red). *Håndbok i Familieterapi* (1.utg., s.15-24). Fagbokforlaget.

Ellingsæter, A. & Widerberg, K. (red). (2018) *Velferdsstatens familier-nye sosiologiske perspektiver* (1.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. (2006). Ta opp oron. En handbok i tidlige dialoger (10. utg.). *Forskning-och utvecklingscentralen før social-och helsovård*.

Gergen, K. J. (2019). *En invitasjon til social konstruksjon* (2.utg). Forlaget Mindspace.

Gergen, K. J. & Gergen, M. (2016). *Social konstruksjon ind i samtalen* (1. Utg.). Dansk Psykologisk Forlag.

Hårtveit, H. (2019). Anette får briller. Eliassen, H & Seikulla, J (red.) *Reflekterende prosesser i praksis* (4.utg., s, 235-249). Universitetsforlaget.

Hårtveit, H. & Jensen, P. (2004). *Familien-pluss en* (2.utg.). Universitetsforlaget.

Jacobsen, K. R., Sørgård, J. & Karlsson, B. (2019). Åpen dialog i familie-og nettverksterapi. Lorås, L. & Ness, O. (red). *Håndbok i Familieterapi*. (1.utg., s. 415-426). Fagbokforlaget.

Jakobsen, S. E. (Publisert 11.11.22). *Det er viktig å ta bekymring på alvor*.

<https://vetuva.udir.no/index.php/2022/artikler-2017-ny/det-er-viktig-a-ta-bekymring-pa-alvor-2/>

Jensen, P. (1998). *Ansikt til ansikt* (1.utg.). Ad Notam Gyldendal.

Jensen, P. & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis* (2.utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

Johannessen, L. E. F, Witsø Rafoss, T. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til Samfunnsvitenskapelig metode* (6. Utg.). Abstrakt forlag AS.

Keilman, E. (2017). En bekymringsprosess full av utfordringer. *Norges barnevern, 2017* (NR.3), 154-165. DOI: 10.18261.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Kunnskapsdepartementet (sist endret 01.01.2023) Lov om barnehager (barnehageloven).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Krogh, T. (2021). *Hermeneutikk-Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4.utg.).

Universitetsforlaget.

Nordlien, M. (2016). *Jeg tør jo ikke rote meg inn i familiens tøffe historie* (Masteroppgave, VID-vitenskapelige Høgskole).

<http://hdl.handle.net/11250/2411391>

Seikulla, J. & Arnkil, T. E. (2013). *Åpen dialog og relasjonell praksis-respekt for annerledeshet i øyeblikket* (1.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS

Statistisk sentralbyrå (1. desember). Barnetilsynsundersøkelsen 2016. <http://ssb.no>

Redaksjonen, KoRus-Nord (10.11.2021). Barnevernsreformen-trer i kraft fra 2022

<http://tidliginnsats.forebygging.no>

RBUP. Lær og hold kurs i URO-metoden. Hentet 19 mai 2022 fra <https://rbup.no>

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5.utg.)

Fagbokforlaget.

Thomassen, M. (2021). *Vitenskap, kunnskap og praksis* (1. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

Torsteinsson, W. V. (2019). Familieterapiens historie. Lorås, L & Ness, O (red), *Håndbok i familieterapi*. (1.utg., s. 25-39). Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (sist endret:01.08.2017). *Rammeplan for barnehager.m.m*

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

VEDLEGG

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

17.05.2023, 13:08

[Meldeskjema](#) / ["Uro- en mulighet til samarbeid?"](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer 885544	Vurderingstype Standard	Dato 21.09.2022
----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------

Prosjektittel

"Uro- en mulighet til samarbeid?"

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for helsefag / Fakultet for helsefag Oslo

Prosjektansvarlig

Bengt Eirik Karlsson

Student

Lene Gilbert

Prosjektperiode

31.10.2022 - 20.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 20.06.2023.

[Meldeskjema](#)**Kommentar**

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TAUSHETSPLIKT

Vi minner om at deltakerne har taushetsplikt, og må omtale sine erfaringer på en måte som ikke gjør enkeltbarn eller -familier identifiserbare. Vi anbefaler at deltakerne i forkant minnes om taushetsplikten og oppfordres til å unngå identifiserende kombinasjoner av bakgrunnsopplysninger og situasjonsbeskrivelser.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 20.6.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring, videosamtale o.l.) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos oss: Lasse Raa

Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet «Uro – en mulighet til samarbeid?»

Hei. Har du lyst å delta i mitt forskningsprosjekt? I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltagelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å undersøke hvordan pedagogisk leder i barnehagen jobber når de har uro for en familie. Jeg ønsker å undersøke hva slags tanker pedagogiske ledere har om temaet, og hvordan uro påvirker samarbeidet med familien.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dette er et forskningsprosjekt ved VID vitenskapelige høyskole i Oslo. Forskeren heter Lene Gilbert.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du er pedagogisk leder i en barnehage med lang erfaring. Om du velger å delta blir du den eneste fra din barnehage. Det er ønskelig at det er flere ulike barnehager som deltar, men kun en ansatt fra hver barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du har lyst å delta i forskningsprosjektet, vil forsker ha et intervju med deg. Et intervju er en samtale der vi stiller deg forskjellige spørsmål om temaet Uro. Det blir gjort et lydopptak av intervjuet. Dette lydopptaket vil slettes når prosjektet er ferdig.

Frivillig

Det er frivillig å delta i prosjektet. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi grunn. Alt materialet som du har deltatt på blir da slettet og det vil ikke ha noen negative konsekvenser om du trekker deg.

Ditt personvern

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålet vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og samsvar med personvernregelverket. Forskningsoppgaven vil høsten 2023 bli publisert. Det vil ikke komme fram av den skiftelige oppgaven hvilken barnehage som har deltatt eller hvilke personer som har blitt interjuvet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene
- Å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- Å få slettet personopplysninger om deg
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Vid-vitenskapelige høgskole ved Anne Grasaasen. E-post anne.grasaasen@vid.no.

Vårt personvernombud ved VID: Nancy Yue Liu. E-post: gdpr@vid.no

Vid vitenskapelige høgskole har bedt Personverntjenesten se om prosjektet følger loven om personvern. Personverntjenesten har gjort dette, og mener vi følger loven.

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon:53211511

Med vennlig hilsen

Lene Gilbert
(Forsker)

.....

Samtykkeskjema

Dette er et samtykkeskjema for deltagelse i prosjektet: «Uro - en mulighet til samarbeid». Ansvarlig for prosjektet er Lene Gilbert.

Ved å skrive under godkjenner du at prosjektansvarlig Lene Gilbert tar kontakt med deg på telefon nummeret du oppgir.

Intervjuet vil skje i lokalene til Barn og Familie avdelingen. Tidspunkt for intervjuet settes når det passer deg.

Jeg har lest info skriv om mine rettigheter som informant i forskningsprosjektet. Jeg ønsker og delta og godkjenner og bli kontaktet for intervju.

Dato/sted/navn:.....

Telefonnummer:.....

Tema/intervjuguide for undersøkelsen «Uro-en mulighet til samarbeid?»

Tema for mitt forskningsprosjekt er Uro. Min problemstilling er: Hvordan opplever ansatte at deres uro for en familie kan skape nye muligheter for samarbeidet mellom foreldre og ansatte i barnehagen.

Jeg har to forskningsspørsmål.

- Hva gjør at pedagogisk leder blir urolig for en familie?
- Hvilke muligheter opplever ansatte i barnehagen det åpner seg etter at de har tatt opp uro med familien?

Innledning til intervjuet

- Presentasjon av meg selv, prosjektet og hva jeg studerer.
- Presentasjon av problemstilling
- Utdyping av hva jeg mener med uro
- Forklare hvorfor jeg har dette tema og hvorfor de er valgt ut som informanter
- Redegjørelse av personvern og samtykke erklæring og bruk av lydopptaker og tidsbruk.
- Forklare mitt ønske om at de svarer ut ifra seg selv, at jeg ikke er ute etter rett svar, men deres opplevelser og erfaringer

Spørsmål til informantene

Tema: Uro

Fortell om en gang du var urolig for en familie.

Hva gjør deg urolig?

Er det en spesiell episode/situasjon, følelse. Kan du si noe om det?

Når du blir urolig for en familie hva gjør du?

Kan du si noe om hva du tenker uro er?

Er uro et tema som du har snakket om før i dag?

Tema: Samarbeid

Etter at du har tatt opp uroen med familien, hva skjedde med dialogen mellom deg og familien?

Hvordan ble samarbeidet med familien etterpå?

Hva gjør du/sier du for at foreldrene skal bli med på samtale?

Kan du huske en gang det har skjedd en positiv endring etter at du har tatt opp uroen din med familien?

Hva gjør du for å få til et godt samarbeid med familien?

Hva er et godt samarbeid for deg?

Tema: Arbeidskultur

Hvem snakker du med når du blir urolig for en familie?

Får du hjelp på din arbeidsplass til å reflektere over hvordan du skal ta opp uroen med familien?

Kan du beskrive praksisen dere har på din arbeidsplass for hva dere gjør når noen har en uro for en familie?

Opplever du at det er vanskelig å ta opp uro?

Er du ofte alene på samtale med foreldrene?

Tema: Annet

Nå når vi har snakket en stund, er det noe du ble spesielt opptatt av?

Har du snakket om dette temaet uro før?

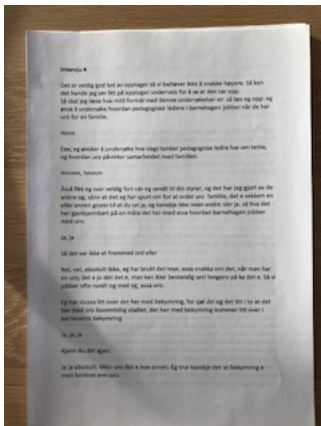
Hvordan har det vært å bli intervjuet?

Har du noen spørsmål til meg til slutt som du lurer på?

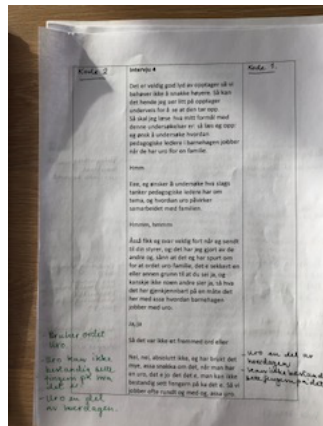
Info om at det er bare å ta kontakt i etterkant om det dukker opp spørsmål.

Eller annet vedrørende intervjuet eller prosjektet.

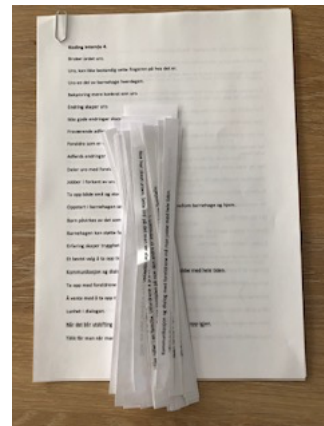
Analyseprosessen

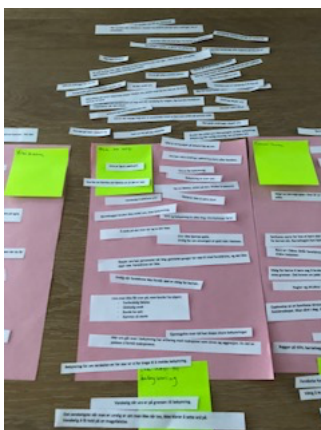
Steg 1: Lese intervju.

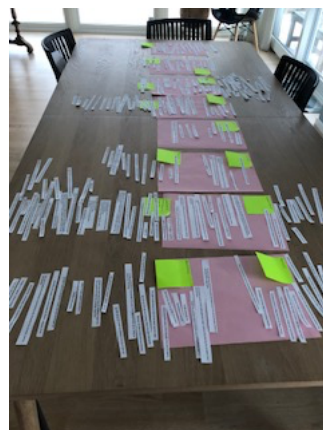
Steg 2: koding

Steg 3: Finne temaer

Finne temaer

Finne temaer

Første temakart

Siste temakart